Anul III. — Nr. 7. Octomvrie 1937.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
Profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

I. Traian Brăileanu: Raportul între politica externă şi cea internă.

II. Barbu Sluşanschi: Organizarea educaţiei tineretului în Statul totalitar.

III. Alex. M. Randa: Sfîrşitul arhitecturii demoliberale.

IV. Traian Brăileanu: Natura şi Istoria.

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

www.dacoromanica.ro

REVISTA CARŢILOR

Paolo Orano — Gli Ebrei in Italia.
C. I. Andreescu — Republică Moldovenească dar nu pentru Moldoveni.
René Descartes — Meditationes de prima philosophia.
Grigore Nandriş — Aurel C. Popovici (1863—1917).
Tiberiu Morariu — Vieaţa pastorală în munţii Rodnei.
Petru Iroaie — Caracterul poeziei populare.

REVISTA REVISTELOR

Genus — Organo del Comitato italiano per lo studio dei problemi della popolazione.
Iconar. — **Revista de Pedagogie.** — **Revue internationale de Sociologie.** — **Avînturi culturale.** — **Sociologie Romînească.** — **Buletinul Institutului Social Romîn din Basarabia.**

Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Rugăm pe d-nii abonaţi cari îşi schimbă domiciliul să comunice administraţiei revistei noua lor adresă.

www.dacoromanica.ro

În ziua de Sîmbătă, 9 Octomvrie 1937 a murit în vîrstă de 68 de ani

Generalul

Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul

Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul,
Ofiţer al Legiunii de Onoare ş. a.,
Preşedinte al partidului „Totul pentru Ţară"

Erou în vreme de războiu, neînduplecat luptător politic pentru aşezarea trainică a Statului naţional romîn, legionar desăvîrşit, decedatul va rămînea pildă strălucită de muncă, disciplină şi dăruire de sine pentru binele Ţării.

www.dacoromanica.ro

ANUL III. Nr. 7. Octomvrie 1937.

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.

Raportul între politica externă și cea internă

I.

Raționalismul credea, și mai crede, că o teorie exprimă adevărul cînd e în concordanță cu sine însăș, deci cînd înăuntrul ei nu se ivesc contradicții. Empirismul, pe de altă parte, cere de la o teorie concordanță cu faptele, chiar cînd faptele par a contrazice desfășurarea logică a gîndirii. Ni se pare însă că o teorie bună ar trebui să împlinească amîndouă aceste condițiuni: să fie în concordanță și cu logica și cu faptele observate. Divorțul între rațiune și experiență s'a manifestat mai ales în teoriile sociale. De aci a urmat că teoriile raționaliste au alunecat prea adeseori în utopie, iar cele empiriste, pierzînd sau disprețuind firul conducător al rațiunii, s'au rătăcit lesne în labirintul faptelor. Iar cum acțiunea practică depinde de teorie, e natural ca aplicarea unor teorii greșite să dea rezultate cît se poate de rele pentru societate.

Datoria tuturor teoreticienilor este deci de a formula ipotezele lor cu claritate și precisiune, verificîndu-le apoi în amănunte prin observația faptelor. Nici rațiunea nu trebue să siluiască faptele interpretîndu-le după anumite principii rigide ale ei, dar nici observația faptelor nu se poate lipsi de ordinea impusă de legile gîndirii. Numai o teorie care caută a pune în deplin acord rațiunea cu experiența poate fi cu adevărat rodnică pentru acțiunea practică.

Pe de altă parte (și acest lucru îl repetăm și-l vom repeta neîncetat), orice acțiune practică, bine condusă, cere fixarea lămurită a *scopului*. Acesta însă nu poate izvorî din teorie, din rațiune, cum se credea și poate că se mai crede, ci numai din dorințe, din sentimente. Nicio teorie nu ne poate demonstra că trebue să iubim adevărul, binele și frumosul. Ci teoria ne poate arăta cum să înfăptuim aceste valori supreme, dacă sufletul nostru le dorește.

Acțiunea practică nu se adresează deci teoriei (științei), pentru a descoperi scopul, ci pentru a dobîndi mijloacele cele mai raționale cari să-i înlesnească realizarea scopului. Se'nțelege că o cunoaștere clară și o cumpenire justă a mijloacelor va feri acțiunea practică de urmărirea unor himere, unor scopuri „utopice". In aceasta stă marea valoare a științei: de a-l feri pe om de rătăciri și decepții, dar și de a-i înlesni realizarea de valori prin mijloace tot mai perfecte.

In toate artele sociale, dar mai ales în arta politică, oamenii

www.dacoromanica.ro

conducători trebue să cunoască tehnica socială întemeiată pe ştiinţă. Genialitatea omului politic nu stă numai în viziunea clară a scopului şi voinţa neînfrîntă de a-l înfăptui, ci şi în stăpînirea perfectă a tehnicei politice. Iar tehnica, orice tehnică, nu cere numai cunoaşterea mijloacelor, ci înainte de toate o înlănţuire a lor în aşa fel ca să ducă pe calea cea mai scurtă la ţinta dorită.

Noi teoreticienii, oricît de lăudată ar fi uneori sau dispreţuită alteori activitatea noastră, ştim că teoria noastră n'are decît o valoare relativă, dependentă de întrebuinţarea ce se face de ea. Scopul nostru este de a înlesni oamenilor practici înfăptuirea scopurilor urmărite de dînşii, arătîndu-le mijloacele cele mai potrivite. Noi le putem spune: dacă vreţi cutare sau cutare scop veţi trebui să aplicaţi cutare sau cutare mijloc.

Dar nu este exclus, ci dimpotrivă se întîmplă în mod obişnuit, că teoreticianul el însuş e cuprins de dorinţa de a înlesni prin cercetările sale înfăptuirea unui anumit scop. Şi dragostea de adevăr, care trebue să-l caracterizeze în primul rînd pe omul de ştiinţă, trebue să-l facă a mărturisi pe faţă căror scopuri vrea să închine teoria sa. Dispreţuim pe acei teoreticieni cari subt masca indiferenţei faţă de scopuri, cari subt masca „obiectivităţii ştiinţifice“ strecoară sugestii şi îndemnuri spre ţinte ce le doresc dar nu vreau să le mărturisească pe faţă; cari susţin că ştiinţa poate hotărî în alegerea scopurilor demonstrînd că un scop e bun, altul rău.

Noi îi redăm ştiinţei tot prestigiul chiar prin faptul că o îngrădim în domeniul mijloacelor. Pe de altă parte însă, cerem *dela omul de ştiinţă să mărturisească pe faţă în slujba cărui ideal înţelege a-şi pune ştiinţa sa.* In ştiinţele sociale mai mult decît în altele e necesară această mărturisire, deoarece aci e primejdia mai mare decît în cercetările teoretice să se amestece dorinţe şi prejudecăţi, elemente afective cari întunecă raţionamentul şi zădărnicesc o cunoaştere obiectivă a faptelor. Cînd spre pildă pseudoştiinţa marxistă susţine că societatea umană evoluează cu necesitate spre o organizaţie comunistă, e clar că aci a hotărît *dorinţa* acestor teoreticieni de a da mişcării revoluţionare a proletariatului un suport ideologic, o justificare „morală“ a acţiunii. „Natura“ ea însăş tinde, zic ei, spre înlăturarea exploatatorilor şi omul e dator s'o ajute în această nobilă şi morală tendinţă! Şi decîteori nu ni s'a spus că ştiinţa a condamnat în mod definitiv „antisemitismul“!

Dar noi zicem: ştiinţa nu ne învaţă să fim naţionalişti, cum nu ne învaţă să fim cosmopoliţi, pacifişti, comunişti etc., aşa cum ştiinţa nu ne învaţă să ne iubim părinţii, fraţii, neamul şi legea.

Ci noi ne iubim părinţii, fraţii, neamul şi legea, noi ne iubim Ţara; *noi vrem să avem un Stat naţional romîn,* bine organizat, puternic, în stare să înfrunte orice atac din partea Statelor străine, un Stat în care să înflorească artele şi literele şi în care individul să-şi poată dobîndi toate virtuţile ce-l inobilează pe om.

Acest ideal odată pentru totdeauna fixat, noi ne îndreptăm spre ştiinţă, cerîndu-i să ne arate cum îl putem înfăptui. *Noi vrem să*

www.dacoromanica.ro

cunoaştem prin ştiinţă condiţiunile în cari se naşte, se desvoltă şi dăinueşte un Stat naţional. Ştiind acestea, acţiunea practică va avea la îndemînă toate elementele pentru a proceda la organizarea raţională a *Statului naţional romîn*, asigurîndu-i cea mai mare putere posibilă împotriva tuturor încercărilor (conduse şi aceste de luminile ştiinţei!) de a-i distruge fiinţa.

Iată deci problema centrală a artei politice: de a da Statului o constituţie, o structură, care să-i îngădue a-şi păstra, în raport cu celelalte State, unitatea.

In general această problemă ni se înfăţişează ca cea a raportului între politica externă şi cea internă.

II.

Intr'un tratat întitulat: *Raportul politicei externe faţă de cea internă, Rudolf Goldscheid* încearcă deslegarea acestei probleme [1]). „Toată istoria universală este un tratat asupra acestei probleme. Dar ea n'a fost studiată încă în mod conştient din acest punct de vedere... Istoria raportului între politica externă şi cea internă ne-ar da temelia pentru cercetarea *sociologică* a acestei probleme, cercetare menită să descopere: de ce fel de politică internă e legată în fiece caz o anumită politică externă, ce politică externă rezultă în fiece caz cu necesitate dintr'o anumită politică internă. Faptul acestui raport reciproc fundamental încă n'a fost considerat pînă acuma înde-ajuns, ceea ce se vede prea bine din împrejurarea că în întreaga literatură mondială nu există nicio monografie dedicată în mod exclusiv acestei chestiuni" (pg. 63). Ar trebui de analizat deci în amănunte, ce politică externă şi ce politică internă s'ar putea împăca în fiecare caz, în ce fel transformarea vieţii sociale şi economice influenţează relaţiile între popoare şi, pe de altă parte, în ce fel relaţiile între popoare determină în fiece caz desvoltarea structurii sociale" (pg. 64).

Autorul năzueşte să demonstreze că problemele politicei interne (antagonismele de clasă etc) nu se pot deslega fără considerarea politicei externe pe care clasa conducătoare a unui Stat e nevoită sau dispusă s'o urmeze. „Nimic nu este mai utopic decît credinţa că s'ar putea înfăptui schimbări esenţiale în politica internă fără a schimba în acelaş timp în mod corespunzător politica externă şi invers. Oricît de mare ar fi puterea noastră asupra evenimentelor, corelaţiile izvorite din necesitatea naturală trebue să le acceptăm totdeauna aşa cum sînt. Aceste corelaţii au fost studiate pînă acuma temeinic din punct de vedere psihologic şi biologic. *Corelaţiile sociologice* însă n'au fost cercetate încă înde-ajuns. *Dar cea mai importantă corelaţie sociologică este nexul funcţional între politica externă şi cea internă.* Politică externă înseamnă pentru politica internă ceea ce înseamnă mediul pentru desvoltarea dispoziţiunilor. Aşa cum

[1]) *Rudolf Goldscheid*, Das Verhältnis der äusseren Politik zur inneren. Ein Beitrag zur Soziologie des Weltkrieges und Weltfriedens. 3. Aufl. Wien. Leipzig, 1915.

www.dacoromanica.ro

dintr'un mediu otrăvit nu pot creşte dispoziţiuni sănătoase, totastfel înăuntrul unor relaţii duşmănoase între popoare nu se poate înfăptui o viaţă socială sănătoasă înăuntrul diferitelor grupuri etnice" (pg. 19—20). Autorul ajunge la concluzia că: *„ordinea socială existentă este, vorbind matematiceşte, într'adevăr funcţiunea raporturilor internaţionale"* (pg. 24). *„Politica internă gîndeşte, dar politica externă cîrmueşte"* (pg. 30).

Autorul susţine deci teza că pentru a realiza reforme de politică internă trebue să creăm condiţiuni prielnice în mediul extern. Dar, dacă la început se spune că avem în faţa noastră un raport de interdependenţă între politica externă şi cea internă, totuş în urmă i se dă politicei externe rolul de cauză, cel puţin de condiţie pentru o anumită politică internă, chestiunea supremă fiind: *„Care raport între popoare este condiţia prealabilă necesară pentru o politică internă sănătoasă, spre care politică externă trebue să năzuim, pentru ca ea să nu producă posibilitatea, ba chiar adeseori necesitatea de a menţinea o politică internă care desrădăcinează poporul din drepturile sale fundamentale?"* (pg. 40).

Vedem deci că acest tratat nu este o expunere obiectivă a faptelor, ci e menit să demonstreze în ce condiţii se poate ajunge la *democraţie*, la înlăturarea antagonismelor între clasele sociale. Cîtă vreme în politica externă, aşa crede autorul, există germenii unor conflicte războinice, structura internă a Statelor trebue să rămînă aristocratică. *„Forme de stat organizate în mod aristocratic nu pot trăi, mai ales în condiţiunile prezente, întreolaltă în pace. Structură socială aristocrată şi politică mondială pacifistă se exclud reciproc"* (pg. 25). „Absolutismul, privilegiul aristocratic al unor clase privilegiate înseamnă războiu, pacifismul victorios dimpotrivă este democraţia desăvîrşită" (pg. 24).

Tratatul lui Goldscheid fusese scris pentru congresul internaţional de pace care urma să se ţină în toamna anului 1914 la Viena şi care nu s'a mai ţinut din cauza izbucnirii războiului. Nu ne vom mira deci că vom găsi în acest tratat „sociologic" tendinţa de a *demonstra* că „democraţia" este cea mai bună organizaţie în politica internă şi că ea, pe de altă parte, nu se poate realiza decît printr'o politică externă pacifistă, iar politica pacifistă (cum rezultă din premise) nu e posibilă decît printr'o politică internă democratică...

Se vede lucru însă că în felul acesta nu putem ajunge la niciun rezultat positiv, nu putem ajunge la deslegarea obiectivă a problemei. Meritul autorului este doar de a fi arătat că între politica externă şi cea internă există o legătură strînsă. Dar în expunerea sa, autorul părăseşte repede sfera ştiinţei pentru a trece în cea a dorinţelor. Notăm numai cele mai lămurite erori. Termenul de „democraţie" este, în acest tratat, vag şi neînchegat. De unde şi pînă unde a găsit autorul că democraţia e pacifistă? Dar, mai ales: dacă Statele actuale au o structură aristocratică, deci sînt prin firea lor războinice, de unde să izvorască tendinţa lor spre pace? Noi credem că tratatul lui Kant „Spre pacea eternă" este cu mult mai *socio-*

www.dacoromanica.ro

logic, mai ştiinţific şi obiectiv, decît toate tratatele pacifiştilor moderni, „democraţi“ mai ales. Tratatul lui Kant *este* o monografie asupra raportului între politica externă şi cea iuternă. Ar rămînea numai ca sociologii pacifişti să-l citească şi să-l *înţeleagă*...

III.

Pentru noi problema nu se pune în aceşti termeni vagi de „democraţie“, „pacifism“ etc. Pentru noi idealul suprem, în politică nu este nici democraţia nici pacifismul, ci *existenţa, dăinuirea şi desvoltarea Statului naţional romîn.* Toate celelalte probleme trebuesc rezolvite în aşa fel ca să înlesnească înfăptuirea acestui scop suprem. Noi nu afirmăm dela început că Statul nostru ar trebui să facă o politică externă războinică sau paşnică, precum nici că ar trebui să facă o politică internă aristocratică sau democratică. Ci, cercetînd în ce condiţii Statul nostru îşi poate păstra libertatea şi îşi poate spori puterea, vom căuta a-l pune în starea de a putea face războiu împotriva celor ce vreau să ne atace cu armele, şi de a încheia alianţe cu cei ce nu nutresc duşmănie faţă de Statul nostru.

Aşadar, pentru noi termenul de *politică internă* are înţelesul de „organizare a naţiunii în vederea păsfrării libertăţii ei faţă de alte naţiuni“. Orice măsură şi reformă de politică internă trebue să fie condusă de acest principiu: sporirea puterii de rezistenţă a naţiunii faţă de celelalte naţiuni. *Politica internă deci trebueşte subordonată politicei externe.*

Raportul de interdependenţă, de care vorbeşte Goldscheid, între politica externă şi cea internă, se defineşte acuma, după ce am stabilit scopul acţiunii politice, cu claritate. *A face politică* înseamnă a da Statului o structură, o *organizaţie* care să-i asigure libertatea (autonomia, suveranitatea) în raport cu celelalte State. Dacă această organizaţie, servind scopul suprem al politicei, va fi democratică, aristocratică etc., depinde de împrejurări, de condiţiunile concrete, de pildă de modul recrutării armatei, de tehnica războiului, şi, nu la sfîrşit, de „natura“ substratului social din care se diferenţiază structura politică. Deosebiri de rasă, religie, tradiţie, bogăţie etc. între indivizii cari compun acel substrat, impun şi ele o anumită constituţie, fie democratică sau aristocratică.

Cînd o naţiune n'are o clasă conducătoare în stare să subordoneze politica internă celei externe, acea naţiune nu e liberă, nu-şi poate crea o organizaţie politică, un Stat. In acest caz se poate spune că politica externă e subordonată celei interne: adică Statele străine, sau mai bine zis anumite State străine dictează felul şi direcţia politicei interne a acelui Stat, care-şi pierde independenţa devenind vasal. Tendinţa fiecărui Stat este de a se *amesteca în politica internă a celorlalte State,* pentru a le impune voinţa sa. Războiul nu este decît cazul extrem al acestui amestec, cînd toate celelalte încercări paşnice au dat greş. Acest amestec în politica internă a Statelor străine cuprinde toate domeniile de activitate, nu numai cel politic propriu zis. Propaganda *ideologică* pregăteşte cu-

www.dacoromanica.ro

cerirea economică şi politică. Aşa *comunismul* a devenit arma ideologică a Rusiei sovietice pentru a-şi pregăti cuceririle în celelalte State şi pentru a impune Statelor contaminate de comunism o politică externă conformă cu interesele politicei externe ruseşti. Statele căzute în raza de acţiune a comunismului sînt cele a căror politică internă a căzut în mîna agenţilor comunismului rus, în mîna Jidanilor.

Aşa ni se înfăţişează politica internaţională:

pe de o parte Statele naţionale libere şi independente (Italia, Germania, Japonia),

pe de altă parte Statele atinse de boala comunismului şi, din această pricină, intrate sau pe cale de a intra subt stăpînirea Jidovilor, agenţi ai Rusiei sovietice.

In Statele deci unde clasele conducătoare n'au ştiut cum să înlăture sau să îndulcească cel puţin antagonismele de clasă înăuntrul naţiunii, ci dimpotrivă au lăsat să se înfiltreze agenţii revoluţiei, adică Jidanii, în mod necesar politica externă a fost subordonată celei interne, adică intereselor agenţilor străini. Şi, în mod necesar, aceste State sînt ameninţate să-şi piardă libertatea.

Cartea care cuprinde articolele lui *Jacques Bainville* privind politica externă a Franţei [1]) prezintă un interes deosebit pentru lămurirea problemei noastre. Mai ales că, după cum zice d-l Saint-Aulaire în prefaţă, în această carte amicii şi aliaţii Franţei polonezi şi romini vor găsi, pe lîngă un just omagiu adus virtuţilor cari explică minunea reînvierii lor, vederi foarte pătrunzătoare asupra tuturor problemelor de cari depinde viitorul lor.

Din articolele lui J. Bainville se deprinde, cum bine observă d-l Saint-Aulaire, în mod clar constatarea că spre deosebire de Germania şi, ar fi putut adăoga, şi de Italia, politica externă a Franţei a fost subordonată tot mai mult politicei interne.

In politica externă Franţa, căutînd o asigurare a libertăţii sale împotriva eternei ameninţări germane, trebuia în actuala constelaţie internaţională să se sprijine pe o alianţă cu Polonia, Mica Inţelegere şi pe o întărire a prieteniei cu Anglia şi Italia.

Dintr'odată însă Franţa s'a văzut împinsă într'o alianţă strînsă cu Rusia sovietică. Această alianţă a schimbat cu desăvîrşire înfăţişarea lucrurilor, mai ales în urma celor întîmplate cu prilejul conflictului italo-abisinian. Italia a fost nevoită să se apropie de Germania, să întărească tot mai mult „axa Roma-Berlin". Polonia, pe de altă parte, neputînd îngădui ca teritoriul ei să devie cîmp de bătaie într'un eventual război germano-rus, a preferat să caute posibilităţi de bună vecinătate cu Germania, decît să rămînă într'o alianţă în care îşi pierdea cu necesitate libertatea de acţiune.

Romînia, după părerea lui Bainville, s'a temut totdeauna şi trebue să se teamă de duşmănia şi mai ales de prietenia Rusiei. Prin urmare noua alianţă franco-rusă nu putea rămînea fără influenţă

[1]) *La Russie et la Barrière de l'Est.* Préface du Comte de Saint-Aulaire. Avant-propos de Jean Marcel. Paris, Plon, 1937.

www.dacoromanica.ro

asupra alianţei franco-romîne. Ba mai mult: alianţa franco-sovietică, putem afirma noi, a sfărîmat Mica Inţelegere.

Iugoslavia a păstrat totdeauna cea mai mare rezervă faţă de Soviete şi considera Mica Inţelegere numai ca o asigurare împotriva Ungariei şi Bulgariei. In ce priveşte Ceho-Slovacia, pentru ea Mica Inţelegere a devenit inutilă din clipa înfăptuirii alianţei franco-sovietice. Ceho-Slovacia are nevoie de Romînia ca teritoriu de unire cu Sovietele... Această chestiune e cunoscută tuturora şi nu mai trebue expusă aci. Take Ionescu concepuse Mica Inţelegere ca o forţă ce s'ar fi putut opune Ungariei, Bulgariei, şi pe de altă parte, *împreună cu Polonia* ar fi întărit „bariera de Est" împotriva Rusiei. *Impotriva unei Rusii aliate cu Germania!* Aşa ne imaginăm că era şi concepţia politică a lui Masaryk, care se mai străduia să ajungă la relaţii normale, dacă nu prietenoase, cu Germania.

Duşmănia ce s'a ivit între Rusia şi Germania hitleristă a răsturnat toate aceste combinaţii. Deşi n'ar fi trebuit să le răstoarne. Tot J. Bainville constată că rău a făcut Franţa că s'a aruncat în braţele Rusiei, crezînd că această alianţă reprezintă cea mai bună garanţie împotriva primejdiei germane.

Dar, repetăm ce-am spus, Franţa a fost împinsă în braţele Rusiei de jidani, cari cred că Germania (precum şi Italia şi orice Stat „fascist") poate fi strivită de ei *cu ajutorul Rusiei.* Nu democratizarea a făcut ca Franţa să-şi piardă independenţa, să subordoneze politica sa externă politicei interne, ci iudaizarea ei. *Naţiunea franceză* nu mai are o politică externă a ei, ci ea e aservită intereselor demagogilor cari stau în slujba Moscovei, ea face o politică externă impusă de jidani şi în folosul jidanilor, duşmani de moarte ai „fascismului", adică ai Statelor naţionale libere.

Cam în ecest fel pune şi Bainville problema. El condamnă alianţa cu Rusia. Arată că Rusia a fost totdeauna o aliată nesigură şi a trădat. Arată că situaţia geografică e de aşafel încît alianţa Rusiei, în cazul unui război franco-german, este fără valoare. Pe unde să treacă trupele ruseşti pentru a ataca Germania? Prin Polonia? Prin Romînia şi Cehoslovacia? Utopii strategice. Dar intrînd în Polonia sau în Romînia, trupele ruseşti nu vor preferi sa rămînă pe loc decît să se aventureze într'o expediţie nesigură?

Opiniunea lui Bainville e clară: Franţa trebue să se întoarcă la o politică externă naţională, aşa cum era înainte de alianţa cu Sovietele. In acest scop însă ea ar trebui să-şi revizuiască politica internă, schimbînd democraţia cu un regim de autoritate.

Aşa crede el şi despre Romînia. Arătînd primejdiile de cari e ameninţat Statul nostru din toate părţile, Bainville zice: „Romînia are nevoie de autoritate. După tema justă ce o desvoltă într'o zi d-l Mussolini, ea n'are mijloacele de a-şi plăti luxul unei democraţii. Duşmăniile ce-o înconjoară o fac să aibă nevoie de un guvern tare. Pe de altă parte, vecinătatea Sovietelor creează în această ţară o repulsiune sănătoasă, şi e proverbial la Bucureşti de a zice că tot ce e rău, pînă la crivăţul rece al stepelor, vine din Rusia". Dar

www.dacoromanica.ro

Romînii, pentru a rezista comunismului, mai au şi nevoie de un sprijin puternic în Apus! „Romînia rezistă comunismului. Franţa va rezista? Aceasta e poate grija cea mai mare a acestor Latini aşezaţi ca nişte sentinele la hotarele Asiei“ (pg. 221). Aşa scria Bainville în 1927 (10 Octomvrie).

Dar mai tîrziu, cînd Franţa devine aliata Sovietelor, cînd democraţia romînă în frunte cu d-l Titulescu se pune şi ea la dispoziţia diplomaţiei „antifasciste“ şi sancţioniste, de ce a crezut Bainville că mişcările naţionaliste din Romînia sînt în slujba hitlerismului? Cum adică, Romînia nu mai are nevoie de un regim autoritar, antidemocratic, anticomunist şi antiiudaic?

Romînia trebue să urmeze politica Franţei, chiar cînd Francezii, cei mai buni şi luminaţi fii ai Franţei, nu aprobă această politică?

Bariera de Est e necesară, pentru întreaga Europă, dar în primul rînd pentru Romînia. Şi Romînia nădăjduia că Franţa o va ajuta să apere această barieră. Dacă Franţa a renunţat la această politică de apărare împotriva bolşevismului, întrebăm: poate renunţa şi Romînia la ea? De dragul Franţei?

Şi dacă nu o face, înseamnă că s'a pus în slujba hitlerismului?

Acuzaţie nedreaptă şi fără temeiu. Mişcarea naţionalistă din Romînia năzueşte, asta ar trebui să ştie toţi prietenii francezi ai Romîniei, *să subordoneze politica internă celei externe*, să organizeze Statul în aşa fel ca să garanteze libertatea naţională.

Franţa devenind „fascistă“ ar deveni hitleristă şi filogermană? Ar fi o mare aberaţie să facem această afirmaţie. Dar de ce li se pare Francezilor că o Romînie „fascistă“, adică naţionalistă ar trebui să devie „hitleristă“?

Fiindcă Francezii, chiar cei „de dreapta“ sînt influenţaţi de presa jidovească, de propaganda iudeo-comunistă, de propaganda „democraţilor“ noştri trimişi în Franţa de bancherii jidani şi de lojele francmasonice. Aceşti agenţi iudeo-comunişti nu încetează a afirma că naţionaliştii romîni sînt vînduţi nemţilor!

Francezii vor trebui să înceapă a se obişnui cu faptul că Romînia devine un *Stat naţional*, în care demagogii venali vor face în curînd loc unor oameni politici incoruptibili. Şi atunci Franţa, pentru a-şi păstra alianţa Romîniei, va trebui să ţie seama şi de interesele naţiunii romîne, a unei naţiuni libere *care va şti să subordoneze politica sa internă politicei externe.*

Pe acest drum a intrat Legiunea şi ea va merge pînă la ţintă.

Şi cert este că numai o Romînie legionară va putea aduce Franţei un ajutor pentru a-i înlesni şi ei întoarcerea la o politică *naţională*. Căci, ce i-ar ajuta Franţei dacă Romînia ar consimţi să se prăbuşească împreună cu ea în prăpastia comunismului? De dragul jidanilor din fronturile populare şi al demagogilor plătiţi de Internaţionala jidovească?

Aşa politică externă numai de mintea genială a d-lui Titulescu

www.dacoromanica.ro

putea să fie inventată. Regretăm că în cartea lui Bainville am găsit acele articole despre Romînia în cari autorul se contrazice în mod evident pe sine însuş. Regretăm acest fapt mai ales pentru că judecata sa greşită privind mişcarea naţionalistă dela noi poate zădărnici înţelegerea între adevărata Franţă şi adevărata Romînie, atît de necesară pentru a apăra cele două naţiuni de duşmanii lor cei mai primejdioşi: *de agenţii iudeo-comunişti plătiţi de Internaţionala a III-a.*

TRAIAN BRĂILEANU

Organizarea educaţiei tineretului în Statul totalitar

De curînd organizaţia de educaţie naţională a tineretului italian Opera Nazionale Balilla, a trecut pe seama partidului fascist, încadrîndu-se în el. Acest act de guvernămînt pune în toată întinderea ei problema educării tineretului în cadrul statului totalitar, dînd o soluţie pe care voim s'o examinăm mai de aproape.

1. Statul totalitar, creaţie a unei mişcări politice care se confundă cu linia de viaţă a neamului, nu poate ignora problema educaţiei tineretului. Astfel Germania a creat organizaţia Hitlerjugend, care prin însuşi numele ei arată că se încadrează în voinţa şefului mişcării creatoare a statului nou. Deci şi acolo s'a pus, şi chiar dela început, un raport direct între conducătorul statului şi tineret. Hitler însă este şi conducător şi Şef. Problema era simplă. Mussolini e numai conducător, dacă şi cu toate atribuţiile arătate de d-l Nae Ionescu în articolul său *Cine face istoria?* (**Vestitorii**, I, 2). Incadrarea organizaţiei tinereşti Balilla în partidul fascist a rezolvit problema. In Italia ca şi în Germania este acum stabilită doctrina că educarea tineretului aparţine conducătorului politic al mişcării totalitare, acesta avînd grija şi răspunderea ca tineretul să fie crescut conform liniei de conservare, de mărire a neamului. Aci e punctul delicat în care politica, înţeleasă superior ca arta de a mîntui un popor, atinge educaţia, element subordonat, întrucît devine un mijloc de pregătire pentru scopurile supreme ale politicii. Nici nu poate fi altfel. Cultura, morala, arta, technica, toate cuceririle înalte ale spiritului, trebue să tindă la întărirea comunităţii naţionale, care este forma supremă a organizării sociale omeneşti şi singură în stare să înalţe omul din animalitate la spiritualitate. S'ar putea oare ca educaţia să se derobeze, mergînd pe drumuri proprii, urmărind ţeluri străine comunităţii naţionale, devenind un joc în sine, indiferent şi insensibil chemărilor istoriei? Marii oameni de stat, conducătorii răspunzători şi deci atotputernici, au răspuns negativ la această zadarnică întrebare. Tineretul trebue crescut în interesul comunităţii naţionale, conform necesităţilor ei istorice. Va fi vorba de o *educaţie dirijată*, în sensul de a pregăti tineretul pentru rezolvirea dificultăţilor ce rînd pe rînd ar primejdui linia de viaţă a neamului. Cînd

www.dacoromanica.ro

bate războiul la uşă, oşteanul îşi curăţă armele, către primăvară ţăranul îşi îngrijeşte vitele şi plugul, asemenea şi comunitatea are a se pregăti pentru ce va să vie.

Altfel în statul liberal individualist. Acolo fiecare se preocupă numai de sine, de interesele, de drepturile sale imediate. Fiecare îşi vede de carieră, de ambiţii şi de vanităţi personale. Comunitatea este o pulverizare de interese contrarii şi individul nu vrea să ştie că şi asupra lui cade o parte de răspundere în conservarea comunităţii. Dimpotrivă, domneşte lozinca „individul contra Statului". Legislaţia, educaţia, „organizarea" vieţii economice şi sociale (destrămarea ei), au toate în vedere drepturile anarhice ale individului şi răspund unei concepţii individualiste egocentrice. Intr'o asemenea societate atomizată, refractară solidarismului comunitar şi propagînd exclusiv drepturile personalităţii autonome, o preparare a tineretului în spirit colectivist nu este de conceput. Temelia însăşi a unei încercări educative în sens comunitar lipseşte: cadrul social şi politic. Dacă admitem şi noi că educaţia este un resort al politicului, cum va putea oare o structură politică liberalistă să-şi lase grefată o instituţie educativă potrivnică spiritului şi alcătuirii ei? Din două una: sau a încetat însuşi liberalismul politic, păstrîndu-se doar numele, şi atunci educarea „fascistă" a tineretului corespunde unei evoluţii politice nemărturisite, sau liberalismul individualist continuă în politică şi atunci educarea fascizantă a tineretului e o tristă parodie, bună cel mult ca să amortizeze sau să zădărnicească o orientare a generaţiilor noi, corespunzătoare cerinţelor categorice ale existenţii naţionale.

A pregăti tineretul pentru misiunea sa istorică este unul din atributele statului totalitar, şi aparţine realizatorilor acelui stat. Numai într'un astfel de regim educaţia tineretului se poate face în mod organic conform intereselor comunităţii, căci organizaţia educativă este doar un compartiment al întregii structuri politice. Acest adevăr Cancelarul Hitler l-a recunoscut dela început, învederînd prin crearea organizaţiei Hitlerjugend dreptul său personal de a dirija din fragedă vîrstă formarea cetăţenească a membrilor comunităţii naţionale. Ducele Mussolini a recunoscut de curînd acest drept partidului fascist, vădind la rîndul său că educaţia tineretului este o funcţie a politicului. Şi unul şi altul din cei doi oameni de stat au arătat astfel că răspunderea şi căderea formării tineretului pe linia interesului de viaţă al neamurilor lor, revine mişcărilor totalitare ai căror creatori şi conducători sunt.

2. Totuşi organizarea educării tineretului conformă noii structuri a statului totalitar, creat de un partid condus de un şef, putea să întîmpine dificultăţi. In primul rînd ridica obiecţiuni şcoala veche, şcoala de cultură şi de specializare, liceul, şcolile technice şi profesionale. Şi ele trebuiau să pregătească mai departe tineretul conform programului lor, pentru o funcţie socială. Mai puteau ele să servească, în acelaş cadru, unui al doilea scop, fără să-şi stingherească menirea dintîi? Apoi multe şcoli, în Italia ca şi în Germania, erau proprietatea ordinelor călugăreşti. Biserica avea şi ea un cuvînt de spus, obiecţii de adus, împotrivindu-se amestecului „politicii" în treburile

www.dacoromanica.ro

educaţiei, nevoind să facă nici o concesie în acest domeniu, refuzînd să abdice ea, reprezentanta spiritualului, în faţa temporalului politic. Trebuia oare ca toate şcolile să fie desfiinţate, spre a sustrage tineretul foştilor săi instruitori şi educatori? Nicidecum. A fost găsită o soluţie mai paşnică şi satisfăcătoare pentru toţi. Şcolile de pînă acum se vor îngriji mai departe de pregătirea culturală şi profesională a tineretului, dar se vor mărgini numai la ea, iar şcolirea „politică", potrivit spiritului totalitar, va cădea *în afara lor*. Astfel au luat fiinţă organizaţiile educative italiene şi germane, depinzînd direct de şeful mişcării renovatoare, încadrate cu conducători şi educatori formaţi în noua disciplină, adevăraţi profesori de viaţă naţională colectivă, crescînd pe tineri ca elemente de coeziune şi solidaritate pe care statul nou să se poată bizui. Organizaţiile cuprind tot tineretul german şi italian, şcolăresc sau nu, educat uniform şi unitar în cultul comunităţii naţionale. Copilul italian sau german respiră de mic solidaritatea naţională, în afară de care nu există viaţă. El se ştie fragment al naţiunii şi valabil numai ca atare. El vede circulînd acelaş spirit de jos din gruparea lui de Hitlerjugend sau Balilla, pe toate treptele „partidului" în sus, pînă la conducătorul statului, împreună cu care se simte făcînd parte din aceeaşi organizaţie în mod nemijlocit. In adevăr, din începutul cel mai de jos al vîrstei copilul se simte „intrat" în corpul conştient al comunităţii, cu întreaga răspundere şi demnitate aferentă, şi vede depe treapta de jos scara continuă pînă la treapta de sus, pe care o simte încă *a sa*. Orice copil este „camarad" cu „Ducele", cu „Führer"-ul, cu Căpitanul de sus. Faptul acesta îi electrizează energia, făcîndu-l disciplinat, bun de treabă, capabil de jertfă pentru comunitate.

Organizarea educaţiei tineretului în afară de şcoală, ca instituţie separată are drept urmare faptul că îngăduie selecţionarea. In şcoli intră cine poate, în organizaţia de educaţie numai cine trebue. Astfel în Germania nearienii pot studia, dar nu intră în Hitlerjugend, iar dintre minoritarii arieni numai cei care au îmbrăţişat spiritul conducător al organizaţiei, identificîndu-se sufleteşte cu naţia majoritară, care singură determină istoria. Prin separarea de şcoală problema „cine intră şi cine nu", se rezolvă dela sine, organizaţia de educaţie naţională avînd alte criterii de recrutare decît şcoala. Grupările de copii nu se vor face pe şcoli, ci pe cartiere, întrunind şcolari, ucenici, lucrători de aceeaşi vîrstă la un loc. Intrarea lor în organizaţie este *voluntară*, nu silită, oricît ar părea de contradictoriu acest fapt cu spiritul totalitar, „dictatorial".

3. Inscrierea, în organizaţia Hitlerjugend pentru copiii germani, în Balilla pentru cei italieni, *nu este obligatorie*. Cu toate acestea quasi unanimitatea copiilor face parte din ele. Şi acesta e un fenomen care merită să fie examinat.

Nu toţi italienii maturi sunt înscrişi în partidul fascist, nici toţi Germanii în cel naţionalsocialist. Cei cari în perioada eroică a luptelor pentru conducere au şovăit sau au rămas indiferenţi, dintr'o neînzestrare sufletească sau din vina formaţiei lor individualiste, au

www.dacoromanica.ro

rămas pe din afara mişcării de renaştere a naţiunii lor, condamnaţi pentru totdeauna la rolul de spectatori, fie entuziaşti, fie tînjitori. Rămînerea pe din afară este cea mai mare suferinţă morală a Italienilor şi Germanilor care au văzut realizîndu-se gloria ţării lor fără ei. Şi această suferinţă părinţii vreau s'o cruţe copiilor lor. Astăzi înscrierea în partidul fascist sau naţional-socialist este închisă. Cine n'a ajutat la greu şi trudă, la primejdie şi jertfă, nu pote fi la sărbătoare. Alimentarea cadrelor se face numai de jos în sus, din tineretul care se ridică. Dar şi aci sunt îngrădiri. Nu poţi intra de-a dreptul într'o treaptă superioară fără să fi fost în cea anterioară. Nu poate fi un tînăr Italian avantgardist fără să fi fost balilla, nu poate intra în fascii fără să fi fost avantgardist. La fel şi în Germania. In acest fel coeziunea şi unitatea spirituală a elitei naţionale este asigurată. Intr'un viitor nu prea îndepărtat, toată naţiunea va fi în „partid", şi acesta se va confunda cu ea. Astfel se şi explică dece se văd în Italia mai multe insigne fasciste, decît naţional-socialiste în Germania. In Italia cincisprezece serii de tineri au înaintat prin filieră, îngroşînd rîndurile fasciilor, în Germania numai patru. Elita primilor luptători a servit de cadre celor ce au sosit din urmă odată cu vîrsta.

Concluziile ce se pot trage din experienţa celor două naţiuni, sunt acestea:

1. Organizarea statală a educaţiei tineretului este consecutivă victoriei revoluţiei naţionale, creatoare a regimului totalitar. A începe cu educarea fascizantă a tineretului în cadrul statului liberalist, vădeşte o înţelegere greşită a problemei şi o realizare anapoda.

2. Educarea comunitară a tineretului trebue să se facă într'o instituţie deosebită de şcoala de cultură şi technică, de către cadre formate în disciplina spirituală a mişcării de renaştere naţională.

3. Organizaţia tineretului nu trebue să fie obligatorie, constrîngerea repugnînd spiritului ei; ea va canaliza spre disciplină consimţită avîntul care mînă spre ea tineretul însufleţit de credinţă în renaşterea naţională.

Ţinînd seamă de cele de mai sus şi de structura politică a statului nostru actual, găsim că organizarea de cu azi a educaţiei tineretului romînesc se află în următoarea alternativă:

a) Sau respectînd cadrul statului democratic, va păstra un caracter formal şi va rămîne pe seama şcolii sub conducerea exclusivă a oamenilor ei;

b) Sau, anticipînd viitorul şi mărturisind sincer şi făţiş o tendinţă de înoire, potrivnică liberalismului, se va face cu totul în afara şcolii şi cu alte cadre ierarchice.

Dar şi într'un caz şi în altul, organizaţia de educare nouă a tineretului romînesc, ca să fie viabilă, va trebui să-şi tragă suflul spiritual din misiunea ideală şi postulatele istorice ale neamului romînesc, aşa cum le mărturiseşte naţionalismul integral. Altcum, organizaţia întreagă, plutind în afara imperativelor categorice naţionale,

www.dacoromanica.ro

va rămîne o instituţie formalistă în plus, pe lîngă toate celelalte care caracterizează trecutul precar al formei fără fond.

Mai constatăm că organizaţia actuală a tineretului romînesc şcolar este o formă ambiguă, ieşită din îmbinarea spiritului liberalist cu cadrul totalitar. In această situaţie ne este greu să discernem limpede obiectivele ei, dacă nu numindu-le „paralegionare“ cu un termen fericit ivit sub peniţa caustică a d-lui Prof. Traian Brăileanu. Reţinem oricum *obligativitatea*, introdusă poate ca o chezăşie de existenţă. In valul care poartă astăzi neamul romînesc spre deplina stăpînire a ţării şi a destinului său, forme noi, organice sau hibride, se pot întîlni la tot pasul. Istoria le va cerne după necesitate, îngustînd cîmpul experienţelor către un făgaş definitiv. Cunoscînd ce au înfăptuit alte popoare în acelaş vad, se cade să ne dumirim şi noi pe drumul nostru romînesc. Putem astfel presupune că, atunci cînd şi Romînia va avea un regim totalitar, de pildă legionar, şi la noi educarea tineretului va cădea în grija lui, dat fiind că organizarea definitivă a unei astfel de instituţii e cu putinţă numai după instalarea regimului nou, în spiritul şi sub conducerea sa. In acest caz organizaţiile „paralegionare“ de azi rămîn un fenomen legat de contingenţele actuale, constituind o etapă a evoluţiei spre viitor.

BARBU SLUŞANSCHI

Sfîrşitul arhitecturii demoliberale

I.

Moldova şi Muntenia, ţărişoare mici, sărace, cotropite de străini, creează minunatele capodopere arhitecturale. Liberalismul veacului al XIX-lea, urmînd unirii principatelor, cu toate condiţiile exterioare prielnice, cu toată abundenţa lui materială, cu toată tehnica lui superioară, excelează prin imitaţia străinătăţii; el devastează şi risipeşte patrimoniul artei strămoşeşti. Democraţia veacului al XX-lea desăvîrşeşte şi întrece păcatele liberalismului. Marele moment al unirii tuturor Romînilor găseşte o generaţie de conducători pigmei. Unirea teritorială este compensată printr'o sfîşiere politică, maximul material printr'un minim ideal. Minunata putere de rezistenţă a unui popor, care a suportat două milenii de stăpînire străină, fără a fi desnaţionalizat şi şters de pe suprafaţa pămîntului, a cîştigat un războiu, al cărui început şi sfîrşit, a cărui organizare şi conducere nu erau decît un şir neîntrerupt de greşeli. Dar noul Stat nu e făurit de braţele poporului învingător, el e spicuit din rămăşiţele trecutului Se va blestema odată această epocă, urmînd închegării Statului tuturor Romînilor. Nicăeri decăderea culturală nu se oglindeşte mai bine decît în clădirile contimporane.

Demoliberalismul degradează şi detronează bisericile, cari dominau satele, mănăstirile, oraşele. Disparînd aceste centre de gravitaţie, desaxarea sufletească se manifestă într'un haos edilitar. Edi-

www.dacoromanica.ro

ficiile publice, confecţionate în grabă după moda zilei, imitîndu-se goticismul sau renaissancismul apusean, au devenit atît de ridicole, încît chiar şi demoliberalii de astăzi recunosc necesitatea imperioasă a dărîmării lor urgente. Pseudo-zgîrie-nourile, block-housurile trufaşe şi ariviste, produse postbelice ale unui americanism la modă vor dispare şi ele. S'a omis crearea unei capitale a Romîniei întregite în condiţii geografice, politice, militare şi climatice excelente — sub pretexul lipsei de fonduri. Dar s'au risipit şi se mai risipesc şi astăzi nenumărate miliarde, pentru a ridica în locul Bucureştului de altă dată demn şi modest Babilonul internaţional, corupt şi pervers de astăzi. Orice regim îşi are clădirile şi capitalele pe cari le merită.

II.

Nu deplîngem neputinţa constructivă a demoliberalismului, ci puterea lui destructivă. El n'a creat nici un „palat“ administrativ sau judiciar, care ar rezista tîrnăcopului. Ştefan cel Mare a clădit pentru veci; actorul Statului teatral se mărgineşte la efectele fugitive ale unor culise de carton. Repede Romînia Romînilor va fi curăţită de urmele atîtor impotenţe şi decadenţe. Dar devastările trecutului, înfăptuite timp de un secol, sînt ireparabile.

Două exemple numai: Liberalii veacului al XIX-lea dărîmă mîndrul turn al Colţei. Liberalii veacului al XX-lea îl ridică din nou, în cadrul „lunei Bucureştilor“, din ipsos şi lemn. Un minunat simbol material! Iar bisericuţa Sărindarului dispare. Pe temeliile ei se ridică sinagogele rotative ale unei prese circumcise. Un simbol ideal de frumuseţe neîntrecută!

Se dărîmă bisericile trecutului glorios, sub pretextul necesităţilor circulaţiei, sub pretextul deteriorării lor. Ghetto-urile galiţiene zugrumă ceeace a rămas. Ne-am dat osteneală, să notăm vecinii bisericii celor Trei Erarhi din Iaşi. „Cine sunt şi ce vor?“ Kaufmann, Pollak, Berkovici, Abţug, Bercovici, Herţenberg, Herşcovici, Vartparonian & Hlebnikian, Gruenberg şi Feinstein, Malmann, Mises. Un secol de democraţie a dat aci într'adevăr rezultate apreciabile. Alţi tîrtani asediază zidurile Goliei şi înconjură lăcaşurile sfinte ale Sucevii. Care deosebire mai este între stăpînirea austriacă, îngăduind transformarea cetăţii Sucevii precum şi a paraclisului domnesc într'o carieră de piatră pentru bogătaşii armeni, şi „democraţia“ pămînteană? Este deosebirea dintre crimă şi prostie, menţionată de Talleyrand.

Quod Barbari non fecerunt, fecerunt Barbarini. Ceeace n'au reuşit Turcii să facă şi Tătarii, cu toată străduinţa lor seculară, au reuşit în fuga condeiului restauratorii alogeni, chemaţi în ţară de liberalismul principatelor unite ca să desăvîrşească opera năvălitorilor străini. Un Lecomte de Nouy lasă urme mai straşnice, decît un Mahomet sau Baiazid. La Curtea de Argeş, la Trei Erarhi a operat acest nefast vivisector al artei romîne. El dărîmă pînă la temelie singura biserică ieşeană a lui Ştefan cel Mare: Sfîntul Nicolae Domnesc. Numeroasă este pleiada succesorilor lui, a falsificatorilor

www.dacoromanica.ro

spiritului bisericilor schinguite. Cunoaştem şi recunoaştem opera lor după pisaniile barbare, coşciugurile lipsite de gust, chenarele nebune. Iar adevăratele pisanii, coşciuguri şi chenare le regăsim uitate, în colţurile curţilor.

Un secol de demoliberalism a ruinat aproape în întregime amintirile mîndriei moldoveneşti şi muntene. Incă o singură generaţie şi ultimele urme vor fi dispărute. Există o dovadă mai sigură, că democraţia nu este decît preludiul bolşevismului? Ea lucrează mai încet, mai inconştient, rezultatul final însă trebue să fie acelaş; căci rădăcinile ideologice sînt identice. Negaţiunea tradiţiei, lichidarea trecutului istoric, nivelarea, egalizarea naţiunilor în turme standardizate, destinate să devie prada evreului inter- şi supranaţional.

III.

Primul postulat al Romîniei viitoare va fi respectarea trecutului, eliminarea elementelor parazitare alogene, restaurarea restauraţiilor criminale.

Al doilea: măturarea maimuţăriilor împămîntenite de liberalismul şi democraţia de acuma un secol înainte.

Al treilea: Crearea unui stil romînesc.

Orice secol îşi are ideile sale dominante. Orice idee dominantă îşi găseşte expresia arhitectonică. Ideea dominantă a secolului nostru este naţionalismul. Expresia arhitectonică a naţionalismului nu poate fi decît o arhitectură naţionalistă.

S'a susţinut că arta a fost şi este internaţională. Argument fundamental greşit. Cele trei raporturi între suport şi sarcină, fie cel rectangular al elenismului, cel semicercual al iranismului, cel ogival al goticismului exprimă întotdeauna o realitate rasială ariană. Caracterul naţional se manifestă prin variaţiunea în combinaţia diferitelor elemente generale.

Copierea simplistă a trecutului, respectarea formală, sterilă a motivelor perimate, fie ele cît de glorioase, de fapt înseamnă o profanare. Aşa numitul stil „neo-romînesc", produsul bastard al demoliberalismului, nu este decît o falşificare grosolană. Nu ne trebue o reînviere artificială a unor forme, cari în majoritatea lor erau străine, ci redeşteptarea firească a spiritului care a reuşit să combine aceste forme în mod suveran, alcătuind un stil specific pămîntean. Respingîndu-se toate curentele de modă, se va crea într'o evoluţie continuă, lungă şi organică, un stil durabil şi definitiv al Romînismului. Formele lui vor rezulta din cercetarea şi redeşteptarea artei populare, a acestui singur şi sublim monument exterior al continuităţii istorice pînă la timpurile Dacilor.

Dela începutul lumii nu există adevărată arhitectură decît cea religioasă. Identitatea concepţiei naţionaliste şi religioase garantează

www.dacoromanica.ro

Romîniei viitoare o mai mare unitate arhitecturală, decît naţiunilor apusene, cari suferă în mod inevitabil de un dualism politico-confesional. Biserica va deveni iarăşi singurul centru de gravitaţie ideologic şi estetic al Romîniei şi orice legionar, contribuind la izbînda adevăratului Romînism, este un arhitect mai bun şi mai preţios, decît totalitatea titraţilor copişti sau falsificatori.

ALEX. M. RANDA

Natura şi Istoria

I.

Cheia deslegării tuturor problemelor filosofice trebueşte căutată în *organismul viu*. El reprezintă sinteza celor două noţiuni antitetice de materie şi spirit, cari ne apar despărţite şi opuse, aparţinînd două sfere deosebite: *natura* şi *istoria*.

Organismul viu face parte din lumea materială şi e supus legilor materiei. Dar el se deosebeşte în mod radical de un lucru material anorganic, prin faptul că are posibilitatea să între *în altă ordine*. Ar fi greşit să spunem că orice organism viu aparţine prin faptul că e *viu* ordinei spirituale. Dar nu mai puţin adevărat este că fenomenele vieţii nu se pot explica prin cauzalitatea mecanică, ci în explicarea lor trebue să intervie conceptul *finalităţii*. Problema a fost desbătută în filosofie în toate aspectele ei şi nu mai trebue să stăruim asupra ei. *Comte*, care nu l-a cunoscut pe *Kant* şi mai ales n'a cunoscut „Critica puterii de judecare", a precizat totuş că începînd cu biologia metoda de cercetare trebue să se schimbe: nu mai putem porni dela părţi pentru a explica întregul, ci trebue să explicăm părţile prin întreg. Şi totuş a căzut apoi în eroare asimilînd legile sociale celor naturale (fizice)! *Finalitatea* deci nu este un concept care trebueşte eliminat din ştiinţă, cum cred naturaliştii, ci e conceptul care reprezintă sinteza între cauzalitatea mecanică şi libertate, între materie şi spirit, între, *obiect* şi *subiect*.

Toată străduinţa noastră este de a arăta cum pornind dela unitatea reprezentată prin organismul viu se poate ajunge la desprinderea subiectului de obiect şi la intrarea lui în sfera libertăţii.

Această cale spre libertate duce prin *procesul dialectic* şi presupune pluralitatea subiectelor ca dată nemijlocită şi evidentă a cunoaşterii. Pluralitatea subiectelor însă nu e un *rezultat* al procesului dialectic, ci *începutul* necondiţionat al lui şi anume (dacă vrem să ne întemeiem într'adevăr pe experienţă) în aşa fel că subiectul el însuş care porneşte dela acest fapt evident nici nu are încă ştiinţa despre participarea sa la comunitatea subiectelor. „Conştiinţa de sine" a unui subiect este rezultatul procesului dialectic şi ajuns aci subiectul poate încerca apoi, prin filosofare greşită, să nege pluralitatea subiectelor, să se considere pe sine ca *subiect unic*. Omul normal, „nefilosof", nu numai că nu neagă existenţa celorlalte subiecte, ci se

www.dacoromanica.ro

străduește să înfăptuiască o comunitate cît mai perfectă a subiectelor, dacă, în procesul dialectic, înlănțuirea conștiinței sale s'a realizat cu destulă putere. Dealtminteri el va oscila între cele două sfere: a materiei și a spiritului, neputîndu-și dobîndi o libertate deplină.

Am putea clasifica celelalte organisme vii, plante și animale, după distanța ce le desparte de sfera libertății, dela un început de finalitate pînă la deplina ei accentuare (prin funcțiunea instinctelor) și apoi prin trecerea la un început de libertate, la animalele superioare, sociabile. Ceea ce nu găsim la niciun animal este *istoria*, adică interpretarea lucrurilor materiale ca simple instrumente, simboluri pentru descifrarea (măsurarea) istoriei, a activității și înfăptuirilor spiritului. Numai pentru om lumea materială este obiect și numai obiect, ea există *pentru dînsul*, în măsura ce el se poate desprinde de ea pentru a intra în sfera spirituală. Stăpînirea materiei și a trupului legat prin instincte de materie este o condiție pentru dobîndirea libertății.

Omul are deci posibilitatea să devie liber, învingînd și cauzalitatea mecanică și finalitatea biologică. El se simte liber, adică are conștiința acestei posibilități; el devine liber prin luptă și încordare continuă de a scăpa de subt imperiul legilor mecanice și finale, impunînd și materiei și vieții acceptarea postulatelor spiritului.

Marea dificultate pentru lămurirea complectă a *tainelor* Universului (și care nu credem că va fi înlăturată cîndva cu desăvîrșire) derivă din faptul că nu putem spune ce este organismul viu ca *unitate*, ca sinteză a materiei și spiritului. In general problema ni se înfățișează ca imposibilitate de a *exprima* sinteza duor noțiuni antitetice. O astfel de sinteză este *inefabilă*. Toate artificiile lui *Plotin*, *Augustin* ș. a. de a explica „unitatea perfectă", acel ἕν absolut, lipsit de orice pluritate, rămîn neputincioase. In clipa ce putem spune ceva despre ceva, procesul dialectic e în plină desfășurare și ieșirea din *dualism* imposibilă. Totuș sîntem împinși să *căutăm fără răgaz* acea unitate în care încetează orice opoziție, în care tezele și antitezele își găsesc împăcarea, în care materia și spiritul, întinderea și cugetarea, spațiul și timpul, trupul și sufletul se contopesc într'o *existență pură*. Ne putem gîndi o astfel de unitate, chiar dacă nu o putem exprima? O putem experia, trăi, chiar dacă nu o putem comunica?

Ne-am prea grăbi, dacă am nega hotărît posibilitatea de a gîndi sau de a experia o astfel de unitate. Dacă ne dăm seama cîte piedici am trebuit să înlăturăm pentru a lămuri problema identității Eului ajungind, în sfîrșit, la rezultatul că Eul este *sau* trup *sau* suflet, dar că mijloacele și metoda prin care se dobîndește acest rezultat ne îngăduesc, fiecăruia dintre noi, să zicem că sîntem *și trup și suflet*, vedem că *noțiunea Eului* reprezintă sinteza duor noțiuni antitetice. Ceea ce înseamnă că orice „individ" e considerat ca fiind o astfel de sinteză.

Avem însă conștiința (după analizele noastre) că am *corectat* desfășurarea procesului dialectic, *renunțînd într'un moment dat la*

www.dacoromanica.ro

interlocutor, declarînd deci că nu mai avem nevoie de el, *că fiecare din noi poate vorbi cu sine însuş şi îşi poate comunica impresiile despre sine şi despre lumea exterioară.*

Aşa dar exerciţiul dialectic ne-a îngăduit să ieşim oricînd din înlănţuirea procesului dialectic şi să ne declarăm *autonomi, măsură a tuturor lucrurilor*, ca şi cum în faţa noastră spaţiul ar sta nemişcat (ar fi durată pură), iar pe de altă parte s'ar desfăşura continua schimbare a lucrurilor, din vecie în vecie. In acest caz noi ne comportăm ca şi cum ne-am fi născut cu o conştiinţă despre noi înşine, cunoscînd tot ce este şi ştiind tot ce s'a întîmplat înainte de naşterea noastră şi tot ce se va întîmpla după moartea noastră.

Adică: tot ce-am învăţat în cursul procesului dialectic dela alţii, ni se pare că ştim prin noi înşine. Pe ceilalţi îi considerăm ca fenomene în spaţiu şi evenimente în timp ce pe toate celelalte lucruri. Tot ce ştim despre o piatră de pildă, noi credem că piatra ne-o „spune", că noi n'avem nevoie de intervenţia altor subiecte, trecute sau viitoare, cari să ne povestească ceva despre acea piatră. Independenţa ce ne-am dobîndit în orientarea în spaţiu şi timp prin comunicarea cu alţii, ne îngădue să facem fel de fel de combinaţii mintale, de raţionamente şi silogisme, ca şi cum, fiecare din noi, am fi *singuri* pe lume, stăpîni absoluţi asupra ceea ce este, ce a fost şi ce va fi.

Ajunşi în acest stadiu de megalomanie, propoziţia: *Eu sînt*, are o semnificaţie care depăşeşte toată experienţa şi toată cercetarea chibzuită a realităţii. Ea înseamnă că numai *Eu* sînt cu adevărat, că toată lumea este *reprezentarea mea*, fenomen supus legilor gîndirii mele etc. Tradusă pe planul acţiunii, ea înseamnă că eu am creat lumea şi eu o pot distruge.

Şi chiar dacă admitem că ne-am născut şi că vom muri, noi pretindem că lumea s'a născut odată cu noi şi că va dispare odată cu noi.

Ne imaginăm anume că atunci cînd ne-am născut lumea ni s'a prezintat aşa cum ni se prezintă azi cînd filosofăm asupra ei şi dacă disparem, lumea nu mai este, deoarece existenţa ei a fost pusă odată cu naşterea noastră.

Dar, fără îndoială că filosofii fenomenalişti şi solipsişti nu ne pot spune cum li s'a înfăţişat lumea la naşterea lor şi în primele săptămîni şi luni ale vieţii lor şi ce ar fi înţeles ei, dacă bună oară părinţii lor le-ar fi cetit ceva din Metafizica lui *Aristotel*. Faptul că într'un moment dat ei pot ieşi din procesul dialectic, se pot emancipa de *dialog* şi pot gîndi in mod discursiv, vorbind adică fără să fie întrebaţi, nu înseamnă că această autonomie a lor e *reală*, că lumea într'adevăr s'a născut odată cu ei şi că va dispare odată cu ei.

Admitem deci, cum am mai arătat, că Eul îşi poate dobîndi o situaţie independentă, o autonomie teoretică într'un anumit stadiu al procesului dialectic şi printr'un îndelungat exerciţiu în arta dialectică. El poate deci vorbi şi scrie ca şi cum lumea ar fi reprezentarea sa,

www.dacoromanica.ro

fenomen al conştiinţei sale, şi ca şi cum el ar fi singurul subiect şi centrul Universului. Dar nicidecum nu-i îngăduim să afirme că această poziţie constitue *începutul necondiţionat* al filosofiei şi încă al celei moderne! *Ci, începutul filosofiei trebue fixat în clipa ce recunoaştem absurditatea acestei poziţiuni ca temeiu pentru explicarea lumii.*

Lumea (aşa cum este, a fost şi va fi) se naşte din înlănţuirea conştiinţelor, din ceea ce am numit noi proces dialectic. N'am greşi spunînd că lumea însăş, adică tot ce este, *este un proces dialectic* (concepţia lui *Émile Lasbax*), deoarece toate ce sînt stau în neîncetat schimb de vederi şi impresii. Dar nu e intenţia noastră să facem din dialectica umană un principiu cosmic, deşi n'am putea spune de ce această dialectică ar constitui în Univers o excepţie. Ea se desprinde doară ca un proces parţial, ca un mod specific al comunicării şi interdependenţei universale între subiecte. Aci speculaţia are cîmp deschis pentru a încerca explicarea Universului în temeiul unui principiu unitar, aşa cum a făcut-o *Schopenhauer* cu voinţa, alţii cu alte principii.

Noi ne mulţumim să descoperim eroarea filosofiei fenomenaliste dar şi a tuturor filosofiilor cari îi dau *Eului* un loc central în Univers, deşi orice *individ* sau *monadă* are acelaş drept, dacă i s'ar putea determina existenţa în afară de legăturile sale cu ceilalţi indivizi (aşa cum a încercat-o *Leibniz).*

După înlăturarea acestor pretenţii ridicule ale Eului şi dojenind pe acei filosofi cari cu ştiinţă sau neştiinţă au sprijinit megalomania Eului, noi am deschis credem drumul spre o filosofie umană inteligibilă pentru toţi şi care să evite căderea în erori teoretice şi păcate practice (rezultate inevitabile din cele dintîiu).

Problema este, *nu de a ieşi din procesul dialectic, ci de a rămînea în el şi de a-l desăvîrşi*, atît în teorie cît şi în practică. Adică: rămînînd în procesul dialectic, între teorie şi practică nici nu se poate ivi un desacord, deoarece gîndirea nu este decît expresia faptei, precum fapta este expresia gîndirii. Cînd *Kant* a pornit să cerceteze raţiunea, el nu şi-a dat seama că raţiunea nu poate fi exprimată, măsurată şi cumpenită decît prin acţiune, prin ceea ce numeşte el practică, sau *morală.* Raţiunea nu este şi teoretică şi practică, ea nu are două aspecte, ci ea este o noţiune care cere pentru definirea ei noţiunea antitetică a faptei, a practicei, a înfăptuirii. Raţiunea se manifestează prin acţiune — dar în procesul dialectic. Dacă facem abstracţie de dialog, ajungem la fenomenalismul lui *Kant*, la postulatul că „reprezentarea *Eu cuget* însoţeşte toate judecăţile mele" şi la toate contradicţiile cari se nasc din poziţiunea solipsistă.

Erorile filosofiilor fenomenaliste, subiectiviste, ne-au aruncat înapoi spre concepţia lui *Protagoras* şi, în ştiinţe, la *Democrit.*

Dar, noi am văzut că poziţiunea lui *Protagoras* nu este un punct de plecare ci un punct de sosire în filosofie, un punct unde

www.dacoromanica.ro

ajungînd filosoful trebue să se hotărască a merge înainte, aşa cum a încercat *Platon* şi *Aristotel,* nu să se întoarcă înapoi.

Dar trebuie să *privească* înapoi, să încerce a desprinde etapele drumului parcurs şi mai ales să-şi dea seama prin ce mijloace l-a străbătut. Neglijarea acestei cercetări a zădărnicit orice progres în filosofie, a împiedicat constituirea unei ştiinţe psihologice şi a deslănţuit acţiuni întemeiate pe teorii complect eronate. Individul uman adult atins de aceste filosofii şi învăţînd psihologie „modernă", alunecă cu necesitate înapoi spre animalitate şi cade subt animalitate, deoarece egoismul său, sprijinindu-se pe argumente „ştiinţifice", devine feroce şi distrugător. Aşa se explică de ce cu „procesul" ştiinţelor şi răspîndirea filosofiei închisorile şi casele de nebuni trebuesc înmulţite şi lărgite — şi cum pe alocurea izbucneşte criminalitatea şi nebunia colectivă, cum s'a întîmplat în Rusia şi Spania.

II.

Din eroarea iniţială a filosofiei moderne (care s'a furişat apoi în toate ştiinţele) au izvorît toate nenorocirile omenirii, toate catastrofele istorice şi din ea poate izvorî prăbuşirea culturii umane, *devalorizarea* ei completă. Căci omul ajuns la reflexiune filosofică şi părăsind drumul dialecticei prin care s'a ridicat din animalitate pune întrebările: care este criteriul binelui şi răului? care este criteriul adevărului etc. etc.? Şi tot el răspunde: totul e relativ; dacă n'ar fi răul, n'ar fi nici binele; dacă n'ar fi minciuna n'ar fi nici adevăr; dacă n'ar fi urîtul n'ar fi nici frumosul; ceea ce este *pentru mine* bine, frumos, adevărat, pentru altul e rău, urît, minciună. Nu există nimic absolut, chiar existenţa însăş e relativă, implică inexistenţa.

O obiecţiune şi mai grea: de unde derivă dreptul meu sau al altuia de a da *sfaturi*, de a ne plînge de răutatea şi imperfecţiunea lumii şi a omului, cînd doar natura (care cuprinde toate) n'are scopuri; pentru Univers totul e indiferent — şi binele şi răul şi adevărul şi minciuna toate aceste n'au niciun înţeles. Niciun ecou nu răspunde la urletul nostru de durere, niciun zîmbet la veselia noastră.

Orb şi mut e Universul, nepătruns de mintea omului în nemărginirea şi veşnicia sa. Niciun glas de „dincolo" nu pătrunde spre noi. Cînd mormîntul se închide deasupra noastră, s'a sfîrşit cu toate: cu dureri, cu bucurii, cu biruinţe şi înfrîngeri, cu lumină şi întunerec, cu căldură şi frig... Neantul ne înghite pe toţi, fără nădejde de întoarcere. Aşa se tînguieşte omul întors spre animalitate, dar păstrînd ştiinţa că va trebui să moară. Singura certitudine ce-i rămîne din procesul dialectic, dar pe care crede că o are dela începutul vieţii sale. Deci în loc să fi învăţat ceva ce-l înalţă peste animalitate, omul a desvăţat şi ceea ce-l caracterizează pe animal: a muri fără regrete şi fără plîngere zădarnică. Chiar cei ce ne învaţă că există o viaţă vecinică dincolo de mormînt şi că viaţa nu e decît un scurt popas în drum spre vecinicie, totuş la mormînt plîng şi se tînguesc, ca şi cum moartea ar fi cel mai mare rău pentru om, cea mai cumplită catastrofă. Din obiceiurile la înmormîntări se vede că în

www.dacoromanica.ro

credința despre nemurirea sufletului se amestecă totuș îndoiala, nesiguranța. Și *Bergson*, în „Cele două izvoare ale moralei și religiei“ ajunge la concluzia că nemurirea sufletului și lumea de dincolo sînt ficțiuni ale oamenilor izvorîte din instinctul de conservare zguduit adînc prin certitudinea rațională despre moartea inevitabilă a oricărei ființe vii. *Bergson* pretinde deci a ști că „nu există viață după moarte“. Dar, *există viață înainte de naștere?* Așa întreabă cu drept cuvînt budiștii, pentru cari problema este, nu de a evita moartea, ci de a evita nașterea, căci numai dacă te naști poți muri. Oricum ar fi însă, întrebarea nu se poate ivi decît într'o situație cînd nașterea n'a fost evitată și moartea este certă. Dar problema aceasta nu poate fi rezolvită pe un singur plan. „Naștere“ și „moarte“ au în biologie un înțeles precis, sînt fapte empirice pe cari le constatăm și cari trebue să le acceptăm așa cum sînt. Dificultățile se ivesc cînd vrem să facem legătura cu fizica sau cu morala, deci sau cînd vrem să ne coborîm în jos sau cînd vrem să ne urcăm în sus. Dar mai întîiu trebue să fixăm poziținea noastră de unde încercăm a ne coborî sau a ne urca. Dacă ne-am afla în biologie, am fi animale, nu ne-am putea nici coborî nici urca, în orice caz n'am putea depăși sfera biologică, *n'am putea pune problema.* Ca să o punem trebue să ne aflăm *dincolo de biologie*, și într'un punct al procesului dialectic cînd conștiința „Eului propriu“ e deja formată. De aici abia ne putem coborî în jos spre biologic și fizic. Și în acest caz, rezolvirea problemei nu prezintă nicio dificultate: din nimic nu se naște nimic; în univers nu se pierde nimic, nici materie nici energie. Nașterea și moartea deci se referă la o variație de combinări de elemente materiale, după anumite legi, pe cari le putem desprinde prin observație și calcul. Dacă în domeniul biologiei introducem, pentru explicare, conceptul finalității și al evoluției nu rămîn prea multe taine nedescoperite. Ceea ce neliniștește este că fiecare dintre noi se găsește, cînd face aceste reflexiuni, într'o situație care se aseamănă suspendării în vid. Noi ne trezim în fața unei lumi căreia nu-i aparținem și care se desinteresează de soarta noastră. Noi cunoaștem că nașterea noastră, din punctul de vedere unde ne aflăm în clipa reflexiunii, a fost contingentă, ca și nașterea unei plante sau a unui purice, și că moartea noastră va fi iarăș o întîmplare naturală fără alt înțeles decît cel al unei verificări a legilor fizicochimice și biologice. Evenimentele aceste s'au petrecut și se vor petrece deci, după legi inexorabile, într'o lume străină de noi, exterioară.

Rămînind pe această poziție de unde putem contempla lumea și evenimentele ca fiind în afară de noi, nici o dezlegare a problemelor nu e posibilă.

Dar noi trebue să ne dăm seama cum am parcurs acest drum și să cumpenim cari sînt posibilitățile de *înaintare.* Acesta trebue să fie rolul filosofiei, iar nu trezirea de îndoeli și, pedeasupra, în temeiul unor presupoziții greșite. Altfel s'ar prezenta se'nțelege problema dacă ne-am naște fizicieni desăvîrșiți, cunoscînd chiar dela început că Universul este un mecanism, astfel că toate „fenomenele“ sunt supuse legilor cauzalității mecanice. Dimpotrivă, noului născut Uni-

www.dacoromanica.ro

versul i se prezintă şi desluşeşte ca plin de fiinţe, cari din cari mai interesante, mai misterioase, cari trebuesc „înţelese" în atitudinea lor, trebuesc clasificate după însuşirile lor, intenţiile lor, după bunătatea şi răutatea lor etc. Abia din această clasificare şi ierarhizare a fiinţelor se desprind lucrurile indiferente, pur fizice. Mecanismul deci nu cuprinde decît o parte a lucrurilor, o anumită clasă de lucruri: obiectele. In măsura însă ce obiectele se desfac din ansamblul subiectelor, în aceeaş măsură se consolidează identitatea subiectului faţă de ele. Fizicienii însă, cari ar fi dispuşi să accepte această explicare, uită totuş că această închegare a unităţii subiectului faţă de obiecte şi afirmarea identităţii sale cere, pe de altă parte, o complicare progresivă a procesului dialectic, a comunicării cu alte subiecte, pînă ce în sfîrşit se elaborează un sistem de noţiuni care reprezintă „ştiinţa obiectivă" despre Univers. Fizicienii însă, după ce prin mijlocul comuniunii, *prin constituirea de comunităţi umane*, s'a cristalizat şi desprins *lumea obiectelor*, accesibilă cunoaşterii individuale, aruncă şi toate subiectele în lumea obiectelor lăsînd numai un singur subiect, sau chiar niciunul, şi susţinînd că toate lucrurile, subiecte şi obiecte, aparţin *naturii*, deci sunt supuse aceloraş legi *naturale*, fizice, mecanice. Aşa s'a născut strania teorie că un organism (deci şi omul) este o combinaţie de elemente fizico-chimice şi viaţa un efect din acţiuni şi reacţiuni între aceleaşi elemente, un echilibru de energii mecanice.

Omul de rînd însă, omul normal încă neatins de teoriile fizicienilor, a apărat şi apără *comunitatea* în care s'a născut şi trăeşte, ca fiind singura condiţie pentru dobîndirea şi păstrarea identităţii sale ca subiect — între subiecte. Omul normal deci rămîne pe linia procesului dialectic, năzuind a-l desăvîrşi prin înaintare spre adevăr. Pe această linie de înaintare el a învăţat să respecte ierarhia subiectelor, să năzuiască a-şi dobîndi un loc cît mai înalt în această ierarhie, după normele (legile) *morale*, după criterii de bine şi rău, frumos şi urît, adevăr şi minciună. In contact şi comuniune cu semenii săi el a experiat binele şi răul şi a ajuns, oricît de neprielnice ar fi fost condiţiunile de constituire a comunităţii, să-şi elaboreze o idee despre cum *ar trebui să fie* comunitatea umană pentru a corespunde idealului de perfecţiune morală. Pe acest drum omul a ajuns în mod necesar la religie, la descoperirea unei lumi create prin voinţa unei fiinţe atotputernice.

Credinţa în existenţa de spirite şi zeităţi şi în lupta zeităţilor bune contra celor rele precum şi în biruinţa finală a principiului bun, îi deschide omului drumul spre libertate, spre sfera spiritualităţii, a culturii, a *istoriei*.

Finalitatea biologică, susţinută în raporturile organismului cu lumea exterioară prin instincte şi, la animalele superioare, prin organizarea inteligentă a instinctelor, trece, la om, prin posibilitatea comunicării, în libertate, în crearea de valori independente de viaţa efemeră a individului. Finalitatea biologică mărgineşte viaţa individuală între cele două puncte: naşterea şi moartea; libertatea istorică îl înserează pe individ în ansamblul manifestărilor spirituale cari

www.dacoromanica.ro

sînt nemărginite în timp şi vecinice în spaţiu. Individul el însuş *ca organism biologic* nu este decît măsură pentru Universul infinit, este durată, timp rigid pentru măsurarea spaţiului vecinic, iar ca spirit, el este mişcare, activitate, unitate de măsură pentru timpul nelimitat, pentru *istorie*, care n'are început nici sfîrşit.

Dar naşterea omului individual *ca măsură a istoriei* nu coincide cu naşterea sa biologică, ci cu momentul cînd începe activitatea sa creatoare de valori. Epoca lui Napoleon nu începe cu naşterea sa biologică, ci cu intrarea sa în istorie, şi se sfîrşeşte înainte de moartea sa biologică.

Aşa stînd lucrurile, ni se par cu drept cuvînt copilăroase încercările celor ce vreau să asimileze sociologia ştiinţelor fizice sau biologice. Totaşa ni se desvăluesc în plină lumină erorile celor ce susţin că ştiinţa „adevărată" trebue să se sprijine pe principiul cauzalităţii mecanice şi că numai metodele ştiinţelor fizico-chimice sunt metode *ştiinţifice*.

Orgoliul acesta e atît de naiv şi copilăresc şi rătăcirea acestor specialişti atît de vădită, încît, din punct de vedere teoretic, nici n'ar merita o atenţie deosebită. Dar influenţa acestor teorii asupra practicei, asupra mersului istoriei, începe să devie tot mai simţită şi căderea omului înspre animalitate tot mai accentuată.

Noi am desvăluit eroarea teoretică iniţială şi am restabilit starea adevărată a lucrurilor. Ne-am împlinit datoria în slujba adevărului. E rîndul oamenilor practici să aplice teoria.

TRAIAN BRĂILEANU

REVISTA CĂRŢILOR

Paolo Orano, Gli Ebrei in Italia. Roma, XV (1937). 226 pg. Cartea aceasta prezintă un interes deosebit. Ea lămureşte din toate punctele de vedere atitudinea fascismului italian faţă de Evrei. Autorul ocupă în organizaţia fascistă un loc de frunte. Lucrarea nu exprimă deci numai opiniunile personale şi părerile subiective ale autorului, ci ea poate fi considerată ca expresie a opiniei cercurilor conducătoare ale Statului fascist în această chestiune.

La mişcările şi revoluţiile politice cari au dus la formarea Statului italian liberal şi democratic din sec. 19, Evreii au luat parte activă. Îi găsim mai ales în francmasonerie, care a avut un rol însemnat în aceste mişcări. In această epocă se înfăptui emanciparea completă, politică şi religioasă, a Evreilor. Ea a fost însoţită şi urmată şi de o italienizare a Evreilor. De o mişcare antisemită în Italia nici nu se putea vorbi. Legături de prietenie existau între familii italiene şi israelite, între tineri italieni şi evrei. Această tendinţă de asimilare a Evreilor se arată şi din numeroasele căsătorii mixte. Astfel în anul 1931, din 100 de evrei căsătoriţi, 28, 52 % au luat femei catolice, 1,52 % femei de alte religii; din 100 femei evreice,

www.dacoromanica.ro

27,52 % s'au căsătorit cu bărbați catolici, 0,77 % cu bărbați de alte religii creștine și 0,39 % cu bărbați fără religie. Autorul mai arată apoi că unii intelectuali evrei au luat parte activă în mișcarea fascistă și păreau a se considera cu totul italieni și fasciști.

Cu toate aceste, Jidanii au rămas jidani. Ei se consideră, chiar cei mai fasciști dintre ei, ca o rasă a parte, cu interese și aspirațiuni, atît în politica internă cît și cea externă, străine și uneori opuse intereselor Statului fascist.

In numeroasele capitole ale cărții, autorul înșiră exemple tipice ale acestui separatism iudaic. Ei se consideră rasă superioară, dușmană religiei creștine; ei întrețin legături cu Jidanii din alte țări, nutresc dușmănii față de State străine (Germania!) cari au legături de prietenie cu Italia și simpatizează cu State (Anglia!) cari caută să slăbească puterea Italiei. Mișcarea sionistă e îndreptată spre a desprinde pe Evrei din comunitatea și biologică și spirituală a națiunii italiene. Evreii sioniști năzuesc a da tineretului o educație jidovească naționalistă; ei primesc și ajută pe imigranții evrei, veniți în mare număr din Germania mai ales, și le înlesnesc a ocupa locuri în industrie, comerț și profesiile liberale în dauna Italienilor. Ei traduc și răspîndesc cărți, de autori evrei în primul rînd. Dacă sub vechiul regim editorii evrei publicau traduceri de tot ce putea trezi mai mult curiozitatea științifică și critică a cetitorilor, opere de liberă gîndire, cărți ale celor mai faimoși positiviști, sociologi, socialiști, comuniști și anarhiști, astăzi ei se specializează în traducerea de romane străine, în mare parte de autori israeliți (pg. 197).

Autorul crede că a sosit ceasul ca evreii din Italia să ia o hotărîre definitivă.

„Strîngerea rîndurilor și separațiunea evreilor ebraizanți în comunitatea vieții naționale, nutresc reaua febră internaționalistă a Israelului devenit tulburatorul liniștii lumii, dar mai ales a Europei. Revărsările neamului evreesc se împrăștie în toate direcțiile, dar nu mai mult desordonate ca în trecut. In ultimii cincisprezece ani, conduși de o politică superioară care este aceea ce conduce întreaga întreprindere palestiniană. au plecat din Polonia 362 mii de evrei, din care 166 mii au mers în Statele Unite, 95 mii în Palestina, 66 mii în America de Sud și 35 mii în alte țări cuprinzînd și Italia. Cei plecați din Germania formează temelia vastei organizații ce ține treează în Franța și în Spania însîngerată dușmănia împotriva naționalismului deoarece e antisemit, împotriva fascismului deoarece e concordatar. Evreii ebraizanți din Italia încă nu s'au răspîndit. Dar ceasul a sosit. Aceștia au cea mai strictă datorie urgentă să se declare dușmani ai ebraismului internațional, ai internaționalei ebraice. Zicem: „dușmani", nu disidenți, deoarece dușmanii, ce i-am ales, trebue să fie comuni. Comunitățile nu sînt benificii ce Regimul Fascist le dă și plătește evreilor, ci sînt ca Fasciile, Guf-urile, Cercurile pe cartiere, ca și școlile laice și religioase, toate religioase și laice în acelaș timp, totatitea sediuri de propagandă, de apostolat, de educație fascistă. Roma, Imperiul, Cesar, Dante trebue să fie egali pentru fiecare cetățean italian. Pentru alte mituri în Italia Cămășilor Negre nu mai

www.dacoromanica.ro

poate fi loc". Prin urmare italienii evrei trebue să declare luptă Israelului internaţional, sionismului, apostolilor secreţi, mesianismului. Trebue să dispară organizaţiile evreeşti de sport şi instituţiile de educaţie separate. „Nu este nicio raţiune pentru ca despre un italian să se ştie şi să se vadă dacă e credincios sau nu, practicant sau mai puţin, catolic sau evreu. Sinagoga trebue să fie suficientă pentru rugăciunea deosebită, pentru inima deosebită. Regimul n'are nicidecum de gînd de a privilegia pe evrei, zicem pe cei patruzeci de mii de evrei italieni faţă de cele patruzeci şi patru de milioane de cetăţeni, şi în Roma lui Cezar şi a Papei catolic, şi în Italia imperiului stăpînitor de popoare, felurite dar nu duşmănoase, prin neam, religie, grad de civilizaţie, tradiţie. Absurd este sionismul în Italia, criminală este legătura cu ebraismul din alte ţări aşazise liberale democratice şi socialiste". Şi încheie: „Ciò che io dico e chiedo è invocato da molti israeliti d'Italia che nella persistenza dell'equivoco, nella sospensione del problema, vedono prepararsi, perchè il destino è severo, risoluzioni non meno severe. E'il problema che deve essere abolito. L'Italia Fascista non ne vuole. Il dire di più sareble superfluo".

Se vor supune Jidanii din Italia şi vor accepta condiţiile puse de Fascism pentru o convieţuire pacinică? Nu vor continua ei să uneltească împreună cu Internaţionala jidovească împotriva regimului fascist? Invăţăturile istoriei, vechi şi noui, nu par a ne îndreptăţi să credem într'o pocăire a jidanilor, nici chiar în Italia Fascistă.

C. I. Andreescu, Republică Moldovenească dar nu pentru Moldoveni! Iaşi 1937, 15 pg. Utilizînd mai multe studii ale lui N. P. Smochină publicate în revista „Moldova Nouă" (organ al asociaţiei culturale a Romînilor transnistrieni), autorul expune cu claritate situaţia Republicei moldoveneşti din U. R. S. S. Este această republică o realitate sau numai o ficţiune, o alcătuire menită să înlesnească propaganda bolşevică în Basarabia? Intemeiat pe informaţii precise, autorul arată că Moldovenii au fost puşi dela început în inferioritate în conducerea acestei republici. Pare deci că ea a fost creată numai cu scopuri de propagandă „pentru a crea la malurile Nistrului un centru comunist şi iredentist cu scop de a atrage elementele romîneşti nemulţumite din regatul Romîniei".

Dar acuma cînd Statul nostru are legături cu U. R. S. S., cercurile noastre conducătoare ar trebui să se intereseze mai de-aproape de soarta acestei republici. „Să cerem, încheie autorul, acordarea în fapt a drepturilor consfinţite de autonomie republicei moldoveneşti şi tratament egal cu cel acordat celorlalte naţionalităţi constituite din U. R. S. S. Să aibă dreptul de a se conduce singură şi prin elemente luate din sînul majorităţii moldoveneşti... Să se permită desvoltarea culturală conformă cu specificul naţional al majorităţii, prin cunoaşterea operelor literare clasice, prin studiul istoriei şi geografiei poporului romînesc de pretutindeni... Să stăruim, în sfîrşit, ca republica moldovenească să fie scoasă de sub tutela ilegală şi înjositoare a Ucrainei... Să pregătim transformarea republicii moldoveneşti autonome într'o republică independentă federativă în U. R. S. S." Va stărui ministerul nostru de externe pentru împlinirea acestor cereri atît de naturale şi drepte?

www.dacoromanica.ro

René Descartes, Meditationes de prima philosophia. In romîneşte după textul original, cu un rezumat, punct cu punct, al întîmpinărilor şi răspunsurilor precum şi un indice de *Constantin Noica,* Bucureşti 1937. După traducerea *Regulelor* şi după studiul asupra *Vieţii şi filosofiei lui René Descartes,* apărut în Biblioteca pentru toţi, iată că d-l Noica ne dăruieşte şi traducerea *Meditaţiilor* lui Descartes. Institutul francez din Bucureşti a înlesnit tipărirea, deoarece Ţara noastră e prea săracă pentru a cheltui bani pe tipărituri inutile! Abia că ajung banii pentru restaurantele cu sărmale naţionale, necum pentru meditaţii filosofice ...

Grigore Nandriş, Aurel C. Popovici (1863—1917). Cu „O mărturie" de S. Mehedinţi. Cernăuţi 1937. Editura Societăţii pentru cultura şi literatura romînă în Bucovina. 38 pg. 30 lei. D-l Nandriş are darul de a înţelege sufletul oamenilor mari, a căror străduinţă şi muncă a fost închinată neamului lor. Masaryk, Pilsudski, Aurel Popovici, trei figuri ce ni le-a înfăţişat d-l Nandriş ca pilde luminoase de dragoste de neam şi ţară. Dacă Masaryk şi Pilsudski şi-au văzut idealul împlinit, au fost răsplătiţi pentru suferinţele lor, Aurel Popovici „a murit fără mîngîierea, care a venit pentru noi toţi... Destinul lui este destinul soldatului căzut pe cîmpul de luptă cu ochii spre cerul albastru şi luminos al idealului pentru care a căzut." Cartea aceasta a d-lui Nandriş trebue răspîndită cît mai mult între tineretul nostru.

Tiberiu Morariu, Vieaţa pastorală în munţii Rodnei. Bucureşti, 1937. In a noastră „Sociologie Generală" (Cernăuţi, 1926), am stăruit asupra importanţei *Genurilor de viaţă* pentru explicarea structurii unei societăţi precum şi a evoluţiei ei. In geneza şi închegarea societăţii romîneşti, *păstorii* au avut un rol hotăritor. Nu numai prin efectele materiale (economice) ale ocupaţiei lor, ci mai ales prin *ideologia* lor, izvorită din legătura lor cu „natura", cu munţii, codrii, apele şi cu animalele îngrijite de ei. Lucrarea d lui Morariu e o preţioasă contribuţie la cunoaşterea acestui gen de viaţă, studiat într'o regiune unde şi-a putut păstra pînă azi caracterele sale specifice.

Petru Iroaie, Caracterul poeziei populare. Cernăuţi, 1937. Autorul porneşte să dea un răspuns la întrebarea, dacă poezia populară este creaţie individuală sau colectivă. Cercetarea sa îl duce cu necesitate la sociologie, pentru care ştiinţă raportul între individ şi societate constitue o problemă centrală. Concluziunea sa este: „Pornit din viaţa socială, din inconştientul societăţii unde sălăşlueşte trecutul şi viitorul deodată, cîntecul se strecoară'n inima individului, se contopeşte cu sufletul acestuia şi se realizează ca operă individuală. Se'ntoarce'napoi în massă şi-i pătrunde pe toţi cu-acelaş fior. Işi începe peregrinarea şi prefacerea şi vieţuieşte anonim, dacă nu se pierde cumva sub vremuire" (pg. 35). „Creatorul poate fi conştient de sine, dar prin el vorbeşte grupul social din care face parte" (pg. 35—36). Prin cumpenirea justă şi expunerea clară a rolului societăţii şi a individului în crearea operei de artă, autorul reuşeşte să determine cu precisiune caracterul poeziei populare.

---

www.dacoromanica.ro

REVISTA REVISTELOR

Genus. Organo del Comitato italiano per lo studio dei problemi della popolazione, Edito sotto il patrocinio del Consiglio nazionale delle ricerche. Roma. Vol. II. Nr. 3—4, Giugno 1937 XV. Importanţa acestei reviste. a fost arătată de d-l Leon Ţopa în studiul asupra revistelor sociologice italiene publicat în *Insemn. Sociol.* An. II, Nr. 11. N-rul de faţă cuprinde: *C. Gini*, Appunti sulle spedizioni scientifiche del Comitato Italiano per lo studio dei problemi della popolazione (Febbraio 1932—febbraio 1935); *L. Hersch* Les langues des inscriptions funéraires au cimetière caraïme de Troki; *E. Pfeil*, Die deutschen Massnahmen zur Hebung der Geburtenzahl; *N. Federici*, Nuzialità e natalità in Germania sotto il Governo Nazista; *C. Gini*, Un Sociologo in America. In afară de aceste articole revista mai aduce numeroáso Note şi Recenzii. Atît în Italia cît şi în Germania se dă mare atenţie problemei populaţiei. S'a studiat această problemă din toate laturile (politică, economică morală) şi s'au luat măsuri pentru a opri scăderea naşterilor şi pentru a asigura un spor normal de populaţie. D-na Elisabeth Pfeil, în articolul „Măsurile ce s'au luat în Germania pentru ridicarea numărului naşterilor", ne dă toate informaţiile asupra acestei chestiuni. In primul rînd se înţelege s'au acordat mari înlesniri economice familiilor numeroase, s'au încurajat căsătoriile prin acordarea de împrumuturi, s'au făcut improprietăriri etc. Cînd citim ce s'a făcut şi ce se face în aceste două State cu regim „extremist de dreapta" pentru a asigura celor două naţiuni pentru viitor putere de rezistenţă şi expansiune, ne cuprinde jalea văzînd cum democraţia noastră nu face nimic, dar absolut nimic pentru a opri degenerarea biologică a populaţiei romîneşti. Se fac studii şi la noi, se fac monografii, dar aşa cum s'ar face asupra unei populaţii australiene ! Nicio o măsură energică, nicio grijă pentru sănătatea fizică şi morală a naţiunii, pentru apărarea familiei şi ocrotirea tineretului. Dar despre acestea vom mai scrie.

Iconar. Directori: *Liviu Rusu* şi *Mircea Streinul.* Red. şi Adm. Cernăuţi, Piaţa Unirii 3. Apare lunar. Abon. anual 60 lei. An. III, nr. 1, Sept. 1937. Iconarul şi-a lărgit cercul colaboratorilor: d-l *Ion Banea*, într'un articol *Preoţimea şi dăscălimea ardeleană*, arată că pe vremuri *popa* şi *dascălul* erau singurii conducători ai Romînilor din Ardeal. „Intre aceşti domni recunoscuţi şi între cei conduşi era o mare armonie o solidaritate de interese şi o comunitate de ideal, care a format tăria de neînvins a romînilor din Ardeal, împotriva aroganţilor stăpînitori". Azi, preoţimea şi dăscălimea nu mai joacă rolul de altă dată — „politica, cu toate derivatele ei, a înveninat şi aceste categorii de nobilă şi sfîntă profesiune"; d-l *Alexandru Constant*, expune cu precisiune *Antinomia Stat-democraţie*, ajungînd la încheierea că numai naţionalismul, „în forma sa pură, intransigentă, legionarismul", poate salva naţia şi Statul romînesc. Despre *Misiunea Legiunii* scrie d-l *Leon Ţopa*, iar d-l *Barbu*

www.dacoromanica.ro

Sluşanschi schiţează cu mînă sigură şi necruţătoare figura tipică a *Camaicanului Vogoride*, reprezentant al celor ce prin intrigi şi corupţie vreau să împiedice împlinirea istoriei neamurilor. „Metodele vogoridice s'au desăvîrşit, represiunea interdicţionistă vrea să statornicească o acalmie artificială prielnică creşterii surogatului legal şi ofilirii destinului real al ţării. Locul unioniştilor prigoniţi l-au luat legionarii. Ca şi în trecut însă, peste orice vicisitudini, cu preţul oricăror suferinţe sau jertfe personale, destinul romînesc trebue să iasă învingător". *Cronici* şi *Insemnări* scrise de *Ion Negură*, *Liviu Rusu*, *Mircea Streinul*, *G. Macrin*, *S. E. Barbu*. Cu acest număr *Iconarul* a intrat în anul III: îi dorim viaţă lungă şi biruinţă!

Revista de Pedagogie. Director: *C. Narly*. An VI (1937). Caetul III. Cuprinde trei studii: *Gaston Richard*, La culture esthétique et la formation de l'homme social; *M. Hacman*, Reorganizarea universităţilor germane; *C. Narly*, Educaţia Voinţei (urmare). La actualităţi: *C. Loghin*, Congresul profesorilor secundari din ţară, la Cernăuţi; *V. Olinici*, Congresul general al învăţătorilor.

Prin expunerea tezei enunţată în titlul studiului său, d-l *Gaston Richard* încearcă şi reuşeşte să lămurească raportul între *educaţie* şi *instrucţie*, pornind dela deosebirea ce-o face filosofia modernă între *judecăţile de existenţă* şi *judecăţile de valoare*.

Revue Internationale de Sociologie. An. 45. (1937). Nr. VII—VIII. Problema *echilibrelor sociale*, care a format obiectul discuţiilor la Congresul XIII internaţional de Sociologie din Paris, e expusă în această fascicolă în rezumatele comunicărilor, redactate de d-l *G.-L. Duprat*. Aceeaş problemă e tratată în articolele d-lor *G. Tasitch*, *J.-M. Peritch*, *P. Descamps* şi *Henrik Karnecki*.

Avînturi Culturale, Bîrlad, publică, în nr. 7 (An. I, 1937) un luminos articol al d-lui *Ioan Gh. Savin* despre *Cultură şi Religie*.

Sociologie Romînească. Director: *D. Gusti*. An. II, nr. 7—8. La *studii*, d-l Traian Herseni expune *Citeva consideraţii în legătură cu înţelegerea sociologică*. Autorul, fără a încerca „o definiţie propriu zisă a înţelegerii", ci numai „determinarea exactă a formelor ei, după care abia va putea fi lămurită complet". El deosebeşte 11 forme de înţelegere şi anume: esenţială, personală sau psihologică, instituţională, corporală, raţională sau ideologică, istorică, totalitară sau integrală, funcţională sau finală (teleologică), cauzală, axiologică, etică.

Urmează un studiu al d-lui *N. Georgescu-Roegen* asupra *Costului vieţii în oraşele romîneşti*, şi patru studii privind totatîtea sate romîneşti (Ruşeţu-Brăila, Năpădenii, Vidra, Clopotiva). Cronici, Documente, Recenzii, Insemnări.

La *discuţii* d-l *Traian Herseni* îl apără şi el pe directorul revistei împotriva d-lui Amzăr. Sperăm că d-l Gusti va fi mulţumit şi încîntat de zelul d-lui Herseni şi de neclintita lui credinţă în dogmele „sociologiei monografice".

Buletinul Institutului Social Romîn din Basarabia. Tomul I, 1937. Chişinău 1937. VIII + 416 pag., 56 fig., 14 planşe şi 3

www.dacoromanica.ro

spițe genealogice. Dacă din punct de vedere teoretic am fost și sîntem nevoiți a respinge pretențiile așazisei „școale monografice“ de a se considera ca *școală sociologică ortodoxă și catolică* (în înțelesul originar al cuvintelor), nici prin gînd nu ne trece să negăm valoarea unora dintre studiile și cercetările publicate de adepții mai mult sau mai puțin îndoctrinați, sau de colaboratorii, stabili sau ocazionali, ai acestei școli. Și nici nu negăm că aceste publicații contribuesc la cunoașterea satelor noastre, la cunoașterea „genurilor de viață“ dependente de mediul împrejmuitor etc. Sociologia ca știință, ca teorie, nu poate decît să cîștige din aceste cercetări pentru verificarea ipotezelor ei.

Buletinul I. S. R. din Basarabia cuprinde studii temeinice și interesante asupra duor sate basarabene: Nișcani și Iurceni. Mai ales satul Nișcani a fost studiat din toate punctele de vedere, înlesnindu-ne să dobîndim o imagine clară asupra vieții țăranilor din Basarabia. Pornind dela cercetarea geologică a satului Nișcani (*N. N. Moroșan*), se descriu dearîndul: solul (L. M. Guștiuc), natura și omul (*P. I. Guja*), plantele (*A. A. Arvat*), istoria (Pr. P. Mihailovici), precum și manifestările spirituale: ornamentarea interioarelor, troițele etc. (*I. Antonovici, S. Roșca, P. Ștefănucă*). Dar să-i amintim pe toți colaboratorii: *A. V. Sava, S. Gonța, S. Bogos, M. A. Ieniștea, T. A. Știrbu, D. Barbu*, toți au muncit cu rîvnă pentru a face icoana acestor sate cît mai vie și mai perfect structurată. Merită toată lauda și președintele Institutului, d-l Pan Halippa pentru organizarea acestor lucrări și publicarea buletinului.

In revista *Die Tatwelt* (întemeiată de *Rudolf Eucken* și editată, la Berlin, de I. M. Eucken și B. v. Hagen), nr. 3 din Sept. 1937, d-l *Sextil Pușcariu* publică un studiu „Ost- und Westromanisch im Lichte der Sprache“. Comparînd limba romînească cu celelalte limbi romanice: franceză, italiană, spaniolă, ne putem da seama de caracterul specific al poporului romîn și de locul deosebit ce-l ocupă între națiunile latine. *Atlasul lingvistic* al limbii romîne ne aduce dovezi hotărîtoare pentru continuitatea elementului romînesc în Dacia și lămurește o serie de chestiuni privind structura socială și evoluția istorică a Romînilor.

AM PRIMIT LA REDACȚIE

Cărți și broșuri: *Teofil Lianu,* Curcubeu peste țară, București 1937, 80 pg., 30 lei. *George Șoimu,* Popas în lacrimi, cu o prefață de *Radu Gyr,* 1937, 60 pg. 25 lei. *Iosif Naghiu,* Mărunțișuri cultural-istorice năsăudene (Extras din „Arhiva Someșană“ vol. VI 1937), 16 pg. *Tiberiu Morariu,* Contribuțiuni la aprinderea „Focului viu“ în Ardeal, Maramureș și Bucovina (Extras din „Anuarul Arhivei de folklor al Academiei Române“ IV), 14 pg. *Aurel A. Mureșianu,* Originea Ciangăilor din Săcelele Brașovului, contribuții istorice docu-

www.dacoromanica.ro

mentate la vechimea elementului românesc în Ţara Bîrsei. *Satulung-Săcele,* 1937, editura „Plaiuri Săcelene", 20 pg. 10 lei. *Activitatea „Frăţiei ortodoxe române" din Arhiepiscopia Sibiului* pe anul 1936/37, Sibiu 1937. *Leca Morariu,* Maiorescu şi Neologismul, Cernăuţi 1937, 20 pg. 20 lei. *Leca Morariu,* Eminescene, Cernăuţi 1937, 20 pg. 20 lei. *Petru Iroaie,* Espressione epistolare contadinesca, Firenze 1937, XV, 8 pg. *Petru Iroaie,* Caracterul poeziei populare, Cernăuţi 1937, 44 pg. 40 lei. *Grigore Nandriş,* Aurel C. Popovici (1863—1917), Cu „O mărturie" de S. Mehedinţi, Cernăuţi 1937, 38 pg. 30 lei. *Mihai Nicolaiasa* şi *Ana M. Nicolaiasa,* Monografia satului Lămăşeni jud. Baia, cu o prefaţă de Artur Gorovei, 1937, 152 pg. 35 lei. *Tiberiu Morariu,* Vieaţa pastorală în Munţii Rodnei, Bucureşti 1937 (Cu numeroase planşe şi hărţi). *Aram M. Frenkian,* Etudes de philosophie présocratique, II La philosophie comparée, Empédocle d'Agrigente, Parménide d'Elée, Paris, I. Vrin, 1937, 110 pg.

Reviste, ziare şi foi: *Buletinul „Mihai Eminescu"*, Director: *Leca Morariu,* Red. şi adm.: Cernăuţi, str. Munteniei 14, anul VIII—1937, Nr. 15. *Buletinul eugenic şi biopolitic,* Director: *Dr. I. Moldovan,* Cluj, vol. VIII—1937, Nr. 6—7. *Orientări,* Director: *C. R. Crişan,* Moineşti-Bacău, anul VI—1937, Nr. 9, *Avînturi Culturale,* Bîrlad, anul I—1937, Nr. 7. *Buletinul O.E.T.R.* 1937, Nr. 8—9. *Învăţătorul Bănăţean,* Lugoj, anul I—1937, Nr. 13—14. *Dimîndarea,* Revistă naţională de educucaţie şi cultură, anul I—1937, Nr. 3—4, Bucureşti III, str. Dimitrie Orbescu 9. *Şcoala Ţăranului,* Director: *Ap. D. Culea,* anul I, Nr. 7—8, Bucureşti, VI, str. Dr. Herescu 18. *Prometeu,* Director: *Ioan Al. Bran. Lemeny,* Braşov, anul III, Nr. 7—10. *Jar şi Slovă,* Red. *Vasile Netea,* Tîrgu-Mureş, anul I—1937, Nr. 3—6. *Familia,* Director: *M. G. Samarineanu,* Oradea, Seria III, anul IV—1937, Nr. 8. *Pagini Literare,* Red. *Teodor Mureşanu,* Turda, anul IV—1937, Nr. 9. *Sămănătorul,* Anul I—1937, Nr. 9, Cîmpulung, Bucovina. *Rînduiala,* Arhivă de gînd şi faptă romînească, Bucureşti II, str. Francmazonă 7, vol. II, caetul 6—7. *Revista Institutului Social Banat-Crişana,* Timişoara, anul V, Nr. 17—18, 1937. *Sociologie Romînească,* Bucureşti, anul II—1937, Nr. 7—8. *Buletinul A.G.I.R.,* anul XIX., Nr. 8, 1937. *Romînia Creştină,* Tribună naţionalistă scrisă cu duh legionar, Director: *Serglu Florescu,* apare săptămînal, Red. şi adm. Chişinău, str. Cuza Vodă 22, abon. pe un an 200 lei. *Decalogul,* Bucureşti. *Presa,* Piteşti. *Innoirea,* Arad. *Frontul Romînesc,* Cernăuţi. *Cuvîntul Satelor,* Lugoj şi Timişoara. *Informaţii Comerciale,* Tg.-Măgurele. *Ideea Naţională,* Buzău. *Chemarea Naţionalistă,* Iaşi. *Ecoul Economic,* Alba Iulia. *Munţii Noştri,* Red. Vama-Molid, Adm. Cernăuţi. *Deşteptarea Romîniei,* Organ de luptă naţională al generaţiei mişcării studenţeşti prahovene, Ploeşti. *Tribuna Basarabiei,* Chişinău.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro